

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce
Čínská rozvojová pomoc
Nimchenko Milana

Vedoucí práce: doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzen 2021

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Šárce Cabadové Waisové, Ph.D. za rady a čas, který mi věnovala.

Obsah

1. SEZNAM ZKRATEK UVEDENÝCH V PRÁCI	5
2. ÚVOD	7
3. POSKYTOVÁNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI	10
3. 1. Motivy dárců rozvojové pomoci	10
3. 2. Zvláštnosti poskytování čínské rozvojové pomoci	13
4. VÝVOJ ČÍNSKÉ ROZVOJOVÉ POMOCI	15
5. SYSTÉM POSKYTOVÁNÍ ČÍNSKÉ ROZVOJOVÉ POMOCI	20
5. 1. Systém poskytování čínské rozvojové pomoci před rokem 2018	20
5. 2. Problémy poskytování rozvojové pomoci	29
6. CIDCA	31
6. 1. Cíle a funkce CIDCA	31
6. 2. Organizační struktura CIDCA	33
6. 3. Současné problémy s poskytováním rozvojové pomoci	34
7. TYPOLOGIE ČÍNSKÉ ODA	35
8. ZÁVĚR	42
10. SEZNAM LITERATURY	45
11. RESUMÉ	50
12. PŘÍLOHY	51

1. SEZNAM ZKRATEK UVEDENÝCH V PRÁCI

ADB - Asian Development Bank

AIBO - Academy for International Business Officials

AIECO - The Agency of International Economic Cooperation

AIIB - Asian Infrastructure Investment Bank

ASEAN – Association of South East Asian Nations)

CCCPC - The Central Committee of the Communist Party of China

CCDI - The Central Commission for Discipline Inspection

CHINCA - China International Contractors Association

CHTC - China Hi-Tech Group Corporation

CICETE - China International Center for Economic and Technical Exchanges

CIDCA - The China International Development Cooperation Agency

CMEC - China National Machinery & Equipment Import and Export Corporation

CNADC - China National Agricultural Development Group Corporation

COMPLANT - China National Complete Plant Import & Export Corporation

CPC - Chinese Communist Party

DAC - Development Assistance Committee

DAFC - Department of Aid to Foreign Countries

DFA - The Department of Foreign Assistance

DOF - The Division of Foreign Assistance under the Department of Finance

DOIEC - The Department of Outward Investment and Economic Cooperation

EXIM Bank - The Export-Import Bank of China

FAO - The Food and Agriculture Organization

FECO - Foreign and Economic Cooperation Office

FOCAC - Forum on China–Africa Cooperation

GIZ - German Corporation for International Cooperation

ICAO - International Civil Aviation Organization

IHECC - China International Health Exchange and Cooperation Center

JICA - Japan International Cooperation Agency

MOE - Ministry of Education

MOF - The Ministry of Finance of the People's Republic of China
MOFA - The Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China
MOFCOM - The Ministry of Commerce of the People's Republic of China
NGO - Non-governmental organization
ODA - official development assistance
OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PBC - The People's Bank of China
SASAC - State-owned Assets Supervision and Administration Commission
SSA region - Sub-Saharan Africa
UNCTAD - United Nations Conference on Trade and Development
UNDP - United Nations Development Programme
WFR - Wilderness First Responder
WHO - World Health Organization
WTO - World Trade Organization

2. ÚVOD

V dnešní době hraje mezinárodní rozvojová pomoc v zahraniční politice rozvinutých států důležitou roli. Kromě toho, že poskytování pomoci rozvojovým zemím pomáhá dosáhnout celkového ekonomického růstu, zlepšovat životní úroveň a řešit globální problémy, považuje se také za prostředek, který umožňuje donátorským zemím dosahovat jejich vlastních cílů zahraniční politiky a národních zájmů.

Čína je v současné době jednou z největších ekonomik na světě a lídrem v hospodářském růstu v Pacifiku. V 21. století vyjádřil Peking svoji strategii „mírového vzestupu“, ve které usiluje o to, aby se Čína stala jedním z center globálního vlivu a prosperity nejen v Asii, ale také na celém světě (Bijan 2005). Podle čínských představitelů se Peking snaží navázat vzájemně výhodnou spolupráci s rozvojovými zeměmi, a tím zajistit jejich sociální stabilitu a harmonický ekonomický růst (MOFA of the People's Republic of China 2015). Ve skutečnosti je moderní čínská rozvojová politika velmi pragmatická a většinou se zaměřuje na prosazování svých vlastních cílů. Lze říci, že poskytování pomoci rozvojovým zemím se stalo jedním z důležitých nástrojů čínské ekonomické diplomacie k dosažení jejich národních zájmů a je jedním ze způsobů, jak dosáhnout globálního vedení.

Role Číny ve světě se za poslední desetiletí podstatně změnila. Čína uplatňuje vlastní chápání podstaty zahraniční rozvojové pomoci, není členem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a patří do skupiny nových dárců. Právě proto se čínská zahraniční rozvojová spolupráce liší od ostatních zemí a má své vlastní charakteristiky a jedinečnost. V současné době přispívá k čínské rozvojové pomoci mnoho různých organizací a agentur, například Ministerstvo zahraničních věcí, CID-CA atd.

Fenomén Číny jako nového dárce je tedy velmi zajímavý a pomoc poskytovaná Pekingem má některé zvláštnosti, které určují povahu čínských vztahů s příjemci a tradičními dárci. Vzhledem k vzestupu Číny v mezinárodním systému a její ekonomické síle vyžaduje tento fenomén další studium a výzkum.

Za hlavní výzkumný cíl této bakalářské práce považuji zanalyzovat, jaké organizace a instituce ČLR se zabývají čínskou rozvojovou pomocí a jaký je jejich vliv. K výzkumným otázkám mé práce patří:

- jak se čínská rozvojová pomoc vyvíjela institucionálně?
- Jaké jsou hlavní funkce a principy fungování čínských rozvojových institucí?
- Jak probíhal proces poskytování rozvojové pomoci Čínou před rokem 2018 a po roce 2018?
- K jakým problémům dochází při poskytování čínské rozvojové spolupráci?

Dále považuji za nutné vysvětlit hlavní definice, které se v práci objevují. Jako je například ODA (official development assistance). OECD jako sdružení hlavních dárců definuje ODA jako „vládní pomoc určenou k podpoře hospodářského rozvoje a dobrých životních podmínek rozvojových zemí“ (OECD 2020a; přeloženo autorkou). Co se týče rozvojových zemí, existuje celá řada různých definic. Obecně je za rozvojovou zemi považována ta země, která má nízký hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele a do značné míry se spoléhá na zemědělství jako primární průmysl (OECD 2020b). Jako oficiální rozvojová pomoc se počítá pomoc pouze těm zemím, které jsou uvedené v seznamu rozvojových zemí a teritorií od OECD. Seznam je pravidelně aktualizován a aktuálně obsahuje více než 150 zemí nebo teritorií (OECD 2020b).

Ve své bakalářské práci budu využívat převážně internetové zdroje, a to zejména oficiální stránky čínských organizací, jelikož jsou tam informace o poskytování čínské pomoci každoročně aktualizovány. Zároveň se však v mé práci objeví knižní zdroje a články z odborných časopisů. Vyskytovat se budou zejména v těch částech textu, kde budu analyzovat vývoj čínské rozvojové pomoci před několika desítkami let.

Téma mezinárodní rozvojové pomoci je nyní velmi aktuální a věnuje se mu mnoho zahraničních autorů. Můžeme se s ním setkat například v publikacích západních autorů Zhanga a Smitha (Zhang — Smith 2017), Lancastera (Lancaster 2007), Mardasheva (Mardashev 2011) a dalších. Hlavní oficiální statistiky čínské rozvojové pomoci jsou zveřejněny v Bílé knize „*China Foreign Aid*“ na webových stránkách Státní rady ČLR (The State Council 2011). Problémem by však mohla být skutečnost, že zveřejněné údaje o čínské rozvojové pomoci jsou omezené a uzavřené. Publikované informace mají většinou obecnou povahu, často jsou sestavovány z různých zdrojů a od skutečných čísel se mohou lišit.

Pro úspěšnou realizaci výzkumného cíle své bakalářské práce považuji za vhodné popsat systém poskytování čínské pomoci rozvojovým státům. Následně bych chtěla zanalyzovat získanou informaci o organizacích, které se podílejí na systému zahraniční politiky ČLR, a porovnat systém rozvojové pomoci do roku 2018 a po něm.

Tato práce je rozdělená na pět částí. V první je potřeba popsat, co si Čína představuje pod pojmem rozvojová pomoc. ČLR má vlastní chápání podstaty této pomoci, proto se čínská pomoc mezinárodnímu rozvoji liší od ostatních států a má své zvláštnosti a výjimečnosti. Ve druhé části této práce bych ráda popsala historický vývoj čínské zahraniční pomoci od začátku a hlavní zásady poskytování rozvojové pomoci jiným státům. Ve třetí – hlavní části – bych se zaměřila na stávající systém poskytování čínské rozvojové pomoci a na konkrétní instituce a organizace, jejich hlavní činnost, vývoj, pravomoci a jejich vztahy s ostatními institucemi. Taktéž je v této části potřeba věnovat se problémům, ke kterým v tomto systému docházelo. V další, tedy čtvrté části, bych popsala historii a příčiny vzniku nové rozvojové agentury CIDCA, její hlavní činnost, funkce a organizační strukturu. V rámci této části považuji za potřebné se taktéž obrátit k problémům současného systému zahraniční pomoci. V závěru této práce bych se věnovala typologii čínské rozvojové pomoci, jak tuto pomoc můžeme rozdělit a jaké rozvojové organizace se na tom podílí.

3. POSKYTOVÁNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI

3. 1. Motivy dárců rozvojové pomoci

Jak je poznamenáno v rezoluci Rady bezpečnosti OSN, «[r]ozvoj — je hlavní cestou k míru a spravedlnosti», vlády potvrzují své společné a neochvějné odhodlání usilovat o lepší a efektivnější systém mezinárodní spolupráce, který může odstranit nerovnost ve světě a zajistit prosperitu pro všechny (General Assembly – Twenty fifth session 1970; přeloženo autorkou). Lze tedy říci, že rozvojová pomoc představuje zdrojovou základnu pro hospodářský, politický, environmentální a sociální růst v rozvojových zemích. Mezi hlavní požadavky patří modernizace infrastruktury, smlouvy s vládou a vládními agenturami, demokratizace sociálních vztahů a podpora stabilního ekonomického prostředí.

Charakteristickým rysem rozvojové pomoci je její dlouhodobost. Pro srovnání, humanitární pomoc je poskytována na krátkodobém základě jako rychlá reakce na mimořádné události (nejčastěji v případě válečných konfliktů nebo přírodních katastrof). Pokud bude proces obnovy po krizi zdlouhavý, budou zavedeny projekty a programy rozvojové pomoci. Dlouhověkost je definována jako využití grantů a zahraničních půjček po dobu delší než jeden rok (The State Council 2011).

V rámci rozvojové pomoci analyzujeme granty a půjčky, které:

- byly poskytnuty zemím nebo územím uvedeným na seznamu příjemců výboru pro rozvojovou pomoc (DAC) Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) OSN;
- mají cíle k růstu ekonomiky a blahobytu příjemce;
- jsou prováděné na oficiální úrovni, tj. orgány oficiálně schválenými dárcovským státem, s výjimkou důchodů, reparací nebo plateb pojištění jednotlivcům, jakož i grantů nebo půjček, které mají vojenský účel;
- jsou poskytovány za zvýhodněných podmínek, kde je grantový prvek (podíl na půjčce, který nevyžaduje návratnost) alespoň 25 % (OECD 2020a).

Seznam příjemců DAC se skládá ze zemí se středními a nízkými příjmy, které jsou určeny Světovou bankou pomocí HND na obyvatele, s výjimkou zemí G8 a EU. V prosinci 2020 je 46 zemí klasifikováno jako nejméně rozvinuté země, zatímco v letech

1994 až 2020 bylo šest zemí „upgradováno“. Seznam nejméně rozvinutých zemí zahrnuje podle definice OSN 12 % světové populace, což představuje méně než 2 % světového HDP (Committee for Development Policy 2021).

Dnes je rozvojová pomoc důležitou součástí zahraničněpolitických strategií států a jedním ze způsobů realizace národních zájmů. Mezi hlavní úkoly, které se dárci snaží pomoci rozvojovým zemím vyřešit, patří získání politické podpory, rozšíření kulturního, ekonomického a politického vlivu, přístup na trhy rozvojových zemí, prosazování zájmů domácích producentů, stimulace vnitřního trhu a zajištění národní bezpečnosti.

V současném mezinárodním světě se neustále zvětšuje vzájemná závislost, a proto řešení většiny záležitostí není možné bez sjednané účasti všech zemí. Následkem toho je ekonomický rozvoj považován světovým společenstvím za záruku sociální a politické stability. V dnešní době panuje mezinárodní shoda, že lidský rozvoj je nejdůležitějším cílem poskytování oficiální rozvojové pomoci (Bijan 2005). Z toho vyplývá, že rozvojová pomoc je poskytována rozvinutými zeměmi jako investice do společné bezpečnosti a stability.

K poskytování oficiální rozvojové pomoci však země vedou další motivace. Lze prohlásit, že rozvojová pomoc je dnes jedním z nástrojů ekonomické diplomacie. Ekonomická diplomacie znamená, že státy používají ekonomické nástroje a techniky k dosažení své zahraniční politiky a zahraničně ekonomických cílů (Williams 2020).

Za prvé, poskytováním rozvojové pomoci se dárcovské země snaží získat politickou podporu od přijímajících zemí, posílit přátelské vztahy s rozvojovými zeměmi, což přispívá ke sblížení jejich pozic v mezinárodní agendě (Smith 2011). Například Korejská republika dlouho považovala pomoc rozvojovým zemím za prvek soupeření s KLDR o vliv, a to zejména v Africe. Čína poskytovala bývalým koloniím granty a zvýhodněné půjčky, aby si zvolily socialistickou cestu rozvoje.

Zadruhé, dárcovské země usilují o rozšíření svého kulturního a politického vlivu a zlepšení obrazu zahraniční politiky. Poskytování rozvojové pomoci má příznivý vliv na důvěryhodnost státu na mezinárodní scéně. Mnoho dárců je proto motivováno úvahami o mezinárodní prestiži při poskytování oficiální rozvojové pomoci a snaží se posílit měkkou moc (Smith 2011). Například Japonsko, které bylo po druhé světové

válce považováno za agresorskou zemi, se vzdalo svého postavení velké vojenské síly a stalo se významným dárcem rozvojové pomoci. Poskytnutím oficiální rozvojové pomoci jako mocného nástroje zahraniční politiky se Japonsku podařilo projevit se jako „mírumilovný stát“.

Za třetí, rozvinuté země usilují o řešení svých zahraničně ekonomických problémů (Smith 2011). Jako příklad toho, že se státy při rozhodování o poskytování ekonomické pomoci řídí především úvahami o svých vlastních výhodách, si můžeme uvést situaci Japonska a Indonésie v roce 1999, kdy Japonsko deklaruje prioritu podpory demokracie a lidských práv dodávkami hospodářské pomoci Indonésii po potlačení demonstrací v provincii Aceh (Mardashev 2011: 97).

Oficiální rozvojová pomoc je taktéž mimo jiné cestou k prosazování cílů domácích výrobců. Dárci se snaží zajistit svým společnostem příhodné podmínky pro vstup na trhy přijímajících zemí (Smith 2011). Příkladem toho je americká oficiální rozvojová pomoc. Washington poskytuje velkou část své rozvojové pomoci ve formě vázaných grantů na nákup zboží a služeb ze Spojených států. Pokud je navíc poskytována pomoc ve formě dodávek zařízení, jsou přijímající země nuceny objednávat náhradní díly a opravy dodávaných strojů ze Spojených států, což také stimuluje domácí produkci.

Za čtvrté, dárcovské státy využívají oficiální rozvojovou pomoc jako nástroj preventivní diplomacie. Snaží se zabránit sociálně-ekonomickému napětí, jedná se o prevenci vypuknutí válečných konfliktů a vzniku nových hospodářských krizí. V moderním světě získala otázka vzájemné závislosti rozvojových a bezpečnostních problémů zvláštní význam. To je způsobeno tím, že dárci se při poskytování oficiální rozvojové pomoci často řídí úvahami o národní bezpečnosti (Williams 2020). Spojené státy například poskytují hospodářskou pomoc zemím na Středním východě kvůli teroristické hrozbě. Washington zejména pomáhá libanonské vládě v boji proti teroristické organizaci Hizballáh (Mardashev 2011: 97).

V současné době se rozvojová pomoc stala jedním z nástrojů ekonomické diplomacie. Mezi hlavní motivy poskytování rozvojové pomoci patří: získávání podpory z rozvojových zemí, rozšiřování jejich kulturního, ekonomického a politického vlivu, přístup na trhy rozvojových zemí, prosazování zájmů domácích výrobců, stimulace domácího trhu a zajišťování národní bezpečnosti. Na základě skutečnosti, že dárci věnují posky-

tování oficiální rozvojové pomoci velkou pozornost, můžeme dojít k závěru, že poskytování této pomoci je účinným mechanismem pro realizaci zahraničněpolitických a ekonomických cílů.

3. 2. Zvláštnosti poskytování čínské rozvojové pomoci

Čínský styl poskytování rozvojové pomoci se liší od pomoci takzvaných tradičních dárců a má své vlastní charakteristiky. Důvodem je především skutečnost, že Čína není členem výboru pro rozvojovou pomoc OECD a neřídí se tradičním přístupem.

Charakteristickým rysem čínské ODA je její dvojitá povaha: Čína – jako dárce, a Čína – jako příjemce. Přestože Čína disponuje druhou největší ekonomikou na světě a třetí největší armádou, je považována za největší rozvojovou zemi na světě (Investopedia 2019). Vzhledem ke svému statusu rozvojového státu je Čína příjemcem mezinárodní pomoci z rozvinutých zemí. Jedním z hlavních cílů čínské vlády je přilákání zahraničních investic a zajištění rozvojové pomoci od jiných dárců. Podle některých politických aktivistů by Čína jako rozvojová země měla místo přidělování zdrojů na mezinárodní rozvoj věnovat pozornost překonání problému chudoby na národní úrovni (Degterev 2013: 37).

Zároveň s růstem vlastní ekonomické síly ČLR zvyšuje objem poskytované podpory. Státní rada Čínské lidové republiky se v oficiálních prohlášeních staví do pozice zástupce jihu a rozšiřuje pomoc rozvojovým zemím podle úrovně hospodářského rozvoje (The State Council 2011). Čína se snaží udržet status dárce, rozšířit svůj vliv v přijímajících zemích a stát se důležitým aktérem moderních mezinárodních vztahů. Čínská vláda rovněž využívá svůj status rozvojového státu a tím získává větší důvěru přijímajících zemí. Pomocí podpory od rozvinutých zemí se Čína snaží řešit problémy vnitřního rozvoje. Navíc podle západních odborníků Číňané považují své programy na podporu mezinárodního rozvoje za činnosti, které lze nazvat „chudí pomáhají chudým“ (Chin' — Frolik 2010). Proto 2/3 čínské pomoci směřují do nejméně rozvinutých zemí a zemí s nízkou úrovní příjmů. Nejvyšší prioritou čínské politiky mezinárodního rozvoje je Afrika, poté latinskoamerické a středoasijské státy.

Dalším charakteristickým rysem je čínské chápání rozvojové pomoci, které je širší než u tradičních západních dárců. Tato skutečnost vede k problémům při hodnocení obje-

mu pomoci a také k nemožnosti porovnávat celkový objem pomoci na mezinárodní úrovni. Čínští odborníci usilují o realizaci vlastních národních zájmů. Tato skutečnost vede k tomu, že Čína chápe mezinárodní rozvojovou pomoc jinak a začleňuje do tohoto konceptu nejen tradiční formy oficiálního financování rozvoje, jako jsou granty a bezúročné či nízkouročené půjčky s více než 25% grantovým prvkem, odpouštění dluhů, profesionální cestování a technickou pomoc, ale také to, co je tradičními dárci definováno jako investiční činnost: komerční investice, obchodování s koncesemi, kulturní a vzdělávací výměnné programy. To znamená, že do procesu rozvojové podpory je zapojena obchodní, ekonomická, vědecká a humanitární spolupráce. Například obchod s Afrikou je podle čínských odborníků formou rozvojové pomoci. Čínské zboží může zlepšit blahobyt africké populace a zároveň dovoz afrických produktů z Číny stimuluje rozvoj místní produkce (Kapicy 2013: 652).

Problémem je také skutečnost, že Čína nezveřejňuje oficiální informace o poskytované pomoci. Podrobné údaje jsou uzavřeny a v oficiálních dokumentech je zahraniční pomoc zohledněna v jednom řádku. Může to být spojeno se skutečností, že Čína se snaží vyhnout kritice rozvinutých států kvůli své dvojí povaze v souvislosti s mezinárodní rozvojovou pomocí (Mardashev 2011: 98). Právě proto například Japonsko přestalo poskytovat Číně svou rozvojovou podporu.

Čína má k rozvojové pomoci pragmatický přístup. Navzdory skutečnosti, že čínští úředníci opakovaně zdůrazňovali, že ČLR se při poskytování pomoci řídí výhradně zájmy přijímajících zemí, je rozvojová pomoc v moderní Číně důležitým nástrojem ekonomické diplomacie (Xi 2015). Při poskytování pomoci se Peking řídí zásadou vzájemného prospěchu a používá tento nástroj různými způsoby v závislosti na postoji přijímající země ke konkrétní otázce. V reakci na pomoc Čína očekává, že od příjemců obdrží to, co je nezbytné pro udržitelný rozvoj jejího hospodářství. Vztah mezi dárcem a příjemcem se tak stává rovnocenným a proces interakce se stává oboustranně výhodným. Například Čína poskytuje granty a půjčky s nízkým úrokem a také pomáhá při realizaci projektů zaměřených na sociální rozvoj těm zemím, které přerušují diplomatické vztahy s Tchaj-wanem ve prospěch ČLR. Čína zároveň ruší programy pomoci státům, které pro ni zaujímají nepříznivé postavení v některých otázkách týkajících se národní bezpečnosti a územní celistvosti (Bin 2015). Vzhledem k tomu, že politický

vliv Pekingů se dnes zvyšuje a množství zemí, které oficiálně uznávají vládu Tchaj-peje, se rapidně zmenšuje, můžeme konstatovat, že pomoc rozvojovým zemím je pro Čínu účinným nástrojem k dosažení cílů zahraniční politiky.

Jedním z hlavních důvodů zvýšeného zájmu poskytování rozvojové pomoci Africe je přístup k ropě a minerálům. Důkazem je fakt, že africká ropa představuje 80 % celkového obchodu regionu s ČLR a zhruba třetinu čínského dovozu ropy obecně. Asi 70 % infrastruktury na kontinentu financované Čínou je soustředěno v Angole, Nigérii, Etiopii a Jižním Súdánu, tedy v zemích s místy těžby ropy (Congressional research service 2009).

V Číně se vytvářejí dobrovolnické programy, které zahrnují výuku, instituty a třídy Konfucia a čínská kulturní centra. Jejich účelem je popularizovat čínský jazyk a kulturu. Tímto se čínská vláda mimo jiné snaží zformovat pozitivní obraz Číny ve světovém povědomí veřejnosti a povědomí místního obyvatelstva. K tomu můžeme připočítat i čínské zkušenosti se stavbou železnice z Tanzanie do Zambie a silniční infrastrukturu v letech 1967–1976. Toto vedlo ke vstupu čínských stavebních společností na světový trh (Chin' — Frolik 2010). Tato skutečnost do značné míry přispěla ke zlepšení image ČLR a byla jedním z příkladů zásady vzájemného prospěchu.

Je také třeba poznamenat, že na rozdíl od tradičních dárců dává Čína přednost poskytování pomoci uskutečňováním projektů, které v krátkodobém horizontu přinesou hmatatelné výsledky (Mardashev 2011: 98). Například obrovská část celkové pomoci poskytované Čínou se vynakládá na infrastrukturní projekty: na stavbu dopravních cest, elektrických vedení, přístavů, potrubí, sociální infrastruktury a podobně. Západní země často poskytují pomoc, která není v krátkodobém horizontu schopna poskytnout hmatatelné výsledky. Například realizace demokratických reforem, rozvoj institucí občanské společnosti atd.

4. VÝVOJ ČÍNSKÉ ROZVOJOVÉ POMOCI

Čína, která je dnes jednou z nejrychleji rostoucích zemí, hraje důležitou roli v globální rozvojové pomoci. Téměř okamžitě po založení ČLR v roce 1949 začal Peking poskytovat ekonomickou a humanitární pomoc do zahraničí. Byla to fáze vývoje, kdy Čína byla «čistým» donorem (net donor), což trvalo do zahájení ekonomických

reforem v roce 1978 (Kobayashi 2008: 3). Výběr příjemců ve větší míře určovaly ideologické a politické názory. Čína prosazovala komunistický internacionalismus, proto aktivně poskytovala pomoc partnerům „antiimperialistického boje“. Jako například KLRD a Vietnam, které dostaly přímou vojenskou podporu, anebo Alžírsko a Barma, které zvolily „nekapitalistickou cestu“ rozvoje. Jak stručně říká Cheng Cheng (2019; přeloženo autorkou): „*Tváří v tvář tlaku vnímaného zadržovacího úsilí USA a amerických programů zahraniční pomoci v Asii zahájila Čína své vlastní programy vnější pomoci, které obsahovaly vojenskou a potravinovou pomoc Severní Koreji a Vietnamu na podporu jejich bojů proti americkým a francouzským vojenským silám*“.

Od roku 1954 bylo za mezinárodní jednání a podepisování dohod odpovědné tehdejší Ministerstvo zahraničního obchodu (první čínské ministerstvo), protože za určení vládních útvarů pro přímou implementaci projektu byla odpovědná tehdejší státní plánovací komise (UNDP 2019). Významné granty a zvýhodněné půjčky byly poskytovány zaostalým státům a bývalým koloniím, které získaly nezávislost (hlavně africké). Prvním příkladem bylo v roce 1956 během Suezské krize darování finančního grantu v množství 20 milionů CHF v hotovosti egyptské vládě (Braudigam 2010). Posléze v roce 1960 čínská vláda přispívala Guinejské vládě na stavbu továrny na zápalky a cigarety, což bylo prvním čínským vývojovým projektem v regionu SSA (Subsaharská Afrika). Úspěšné projekty se uskutečnily i počátkem roku 1962, kdy vyslala Čína do Mali sedm zemědělských specialistů, kteří pomáhali s experimenty s cukrovou třtinou a čajem (Mardashev 2011: 98). V srpnu 1965 poslala Čína vyšetřovací tým do Afriky, aby posoudil realizaci výstavby tanzansko-zambijské železnice. Koncem šedesátých let Čína neustále vysílala lékařské týmy do Tanzanie, Somálska, Konga, Mali, Guineje atd. (Li 2008). Těmito kroky se snažila oslabovat vliv tchajwan-ské vlády a zabránit možnému oficiálnímu uznání Tchaj-wanu jinými státy.

Navíc čínská vláda usilovala o překonání SSSR v soutěži o vliv ve třetím světě. Na základě některých ekonomických událostí, jako byla politika *Velký skok vpřed* (sociální katastrofa, jejímž výsledkem byl hladomor), musela Čína zůstat v izolaci. Čínská vláda však pokračovala v pomoci mezinárodního rozvoje a tím získávala nové spojení. Důležitou událostí pro formování čínské rozvojové pomoci a zjednodušení vzá-

jemných vztahů byl taktéž vznik *Hnutí nezúčastněných zemí* (Non-Aligned Movement) v roce 1955.

Čínská podpora rozvoje byla poskytována na základě osmi zásad čínské pomoci třetímu světu, formulovaných Čou En-lajem v roce 1964: důraz na rovnost a vzájemný prospěch, respekt k suverenitě, poskytování bezúročných nebo nízkouročných půjček, pomoc přijímajícím zemím při posilování jejich nezávislosti a soběstačnosti, tvorba rychle se rozvíjejících projektů, které nevyžadují velké investice, poskytování kvalitního vybavení a materiálů za tržní ceny, účinná technická pomoc a platba za práci specialistů v souladu s místními normami (The State Council 2011). Mezi principy patřily klíčové podmínky, které přetrvávají dodnes. Jedná se o použití zařízení a materiálů čínské výroby a čínské technické pomoci pro všechny projekty podpory rozvoje (Mardashev 2011: 97).

Od roku 1960 existovalo specializované oborové ministerstvo v rámci Státní rady (1960–1964 – úřad pro vnější ekonomickou spolupráci, 1964–1970 – komise pro vnější hospodářskou spolupráci, 1970–1982 – ministerstvo pro vnější hospodářskou spolupráci), které poskytovalo pokyny a úkoly na centrální úrovni, i když relevantní za implementaci odpovědné byly útvary a subjekty na místní úrovni (UNDP 2019).

Na začátku 70. let během vlády R. Nixona došlo ke sblížení vztahů mezi USA a Čínou (pingpongová diplomacie). V roce 1971 se Čína díky neustále rostoucí ekonomice stala stálým členem Rady bezpečnosti OSN s právem veta. Spolu s tím vstoupila i do jiných přidružených organizací jako UNDP (1971), UNCTAD (1971), WHO (1972), FAO (1973) a WFR (1979). V důsledku toho se čínská rozvojová pomoc ještě rozšířila na země Latinské Ameriky a Středního východu.

Dne 9. září 1976 zemřel předseda Komunistické strany Číny Mao Ce-Tung. Na závěrečném zasedání Komunistické strany Číny 13. prosince 1978 navrhl čínský komunistický politik a faktický vůdce ČLR Deng Xiaoping novou politickou strategii pod názvem «Socialismus s čínskými rysy». Vyzval Čínu, aby přijala otevřenost vůči světu a poučila se z příkladů jiných, bohatších zemí (The selected works of Deng Xiaoping 2013). Očekávalo se, že lidé s vyšší životní úrovní budou inspirovat ostatní, aby pracovali tvrději. Provincie a podniky dostaly pravomoc rozhodovat a zkoušet

nové přístupy a koncepty. Modernizace Číny vedla ke vzniku nových institucí a mechanismů pro poskytování zahraniční pomoci Pekingem.

Kvůli přijatým reformám začala Čína revidovat základní principy své koncepce rozvojové pomoci. Zájmy jejího vlastního národního rozvoje získaly přednost před těmi ideologickými. Modernizace se týkala zemědělství, průmyslu, národní obrany, vědy a technologie. V roce 1983 vláda formulovala čtyři principy nového konceptu pomoci: rovnost a vzájemný prospěch, důraz na praktické výsledky, rozmanitost forem a plnění cílů společného pokroku (The State Council 2011). Tyto zásady upřednostňovaly projekty, které byly ekonomicky prospěšné jak pro Čínu, tak pro přijímající zemi.

Navzdory celistvosti zásad byla čínská pomoc omezena nedostatkem zdrojů. V 80. a 90. letech byla sama Čína z velké části příjemcem pomoci z jiných zemí a stala se tak «čistým» recipientem (net recipient) (Kobayashi 2008: 6). Působivý ekonomický růst posledních desetiletí přechodu na tržní systém situaci změnil a učinil z Číny významného poskytovatele rozvojové pomoci. Čína prokazovala svou politickou a duševní blízkost k zemím v Asii, Africe a Latinské Americe. V důsledku toho byla schopna zajistit potřebnou míru a kvalitu růstu, a to především díky objektivnímu pochopení jejich konkrétních sociálně-ekonomických a politických problémů, schopností a ochotě na základě vlastních zkušeností pomáhat partnerům (Kobayashi 2008: 6).

V roce 1980 Čína vstoupila do Mezinárodního měnového fondu (International Monetary Fund) a skupiny Světové banky (World Bank). O šest let později se stala členem Asijské rozvojové banky (Asian Development Bank, ADB). Hlavním úkolem této organizace bylo stimulovat hospodářský růst v Asii a na Dálném východě. Od svého vstupu ČLR zůstává druhým největším suverénním dlužníkem banky a významně přispívá k financování rozvoje ADB a iniciativám sdílení znalostí (Asian Development Bank 2020).

Zajímavá je skutečnost, že navzdory významným změnám v post-reformní Číně existují některé neměnnosti, tedy pokud jde o podmínky a formy pomoci do zahraničí. Prakticky od začátku 60. let do současnosti se ve vztazích s rozvojovými zeměmi zachovala tradice vyhýbání se pojmu „pomoci“ a upřednostňování pojmů, jako je „ekonomická spolupráce“ a „partnerství“. Peking má za to, že toto posiluje hierarchické a nerovné mocenské vztahy a „upřednostňuje prezentovat své aktivity ve smyslu obous-

tranných výměn a oboustranné spolupráce“ (He 2010: 147). Protože pojmy jako vzájemně výhodná partnerství a nástroje maskují čínskou zahraniční pomoc, stává se definování pomoci ještě složitějším úkolem.

Přítomnost čínské rozvojové pomoci v Africe se neustále zvětšovala a v roce 1978 poskytovala pomoc více africkým zemím než samotné Spojené státy (Brautigam 2010). Navíc Čína stále udržovala svou přítomnost v jižním Pacifiku, čímž pokračovala v získávání nových spojenců.

Od 15. dubna roku 1989 na náměstí Tchien-an-men v Pekingu dochází k sérii protestů. Dne 4. června byly rozhodnutím politického vedení země demonstrace potlačeny Čínskou lidovou osvobozenou armádou pomocí střelných zbraní a obrněných vozidel. Odhady počtu obětí se pohybují od několika set do několika tisíc nebo tisíců zraněných. Z tohoto důvodu západní země přerušily diplomatické vztahy s Čínou, a proto byla čínská vláda nucena dostat se do přechodné politické a ekonomické izolace. Od 90. let čínská zahraniční pomoc vstoupila do nového období, ve kterém byl kladen důraz na vzájemnost a vzájemný prospěch, ekonomické výhody a integraci politických zájmů. Od konce studené války Čína, aby odpověděla globálním trendem, provedla reformu své zahraniční pomoci. V roce 1993 bylo tehdejší vedoucí Ministerstvo zahraničního hospodářského obchodu (s integrovanou funkcí mnoha ministerstev), obnoveno jako Ministerstvo zahraničního obchodu a hospodářské spolupráce. Nově vzniklé ministerstvo mělo jednotnou správní moc nad politikami a projekty souvisejícími se zahraniční pomocí, zatímco určené subjekty (včetně kvalifikovaných podniků) jako generální dodavatelé odpovídali za realizaci projektů (UNDP 2019). Čína začala vykazovat působivý ekonomický růst, což umožnilo jejímu vedení rozšířit rozsah a geografii této pomoci. Čínská vláda zvětšila velikost svého fondu pomoci, rozšířila pokrytí přijímajících zemí a změnila konkrétní formy své pomoci. V letech 1991 až 2005 čínské výdaje na zahraniční pomoc prudce vzrostly. Její podíl vzrostl z 1,68 miliardy juanů v roce 1991 na 7,47 miliardy juanů (viz příloha č. 1). Afrika zůstávala hlavním příjemcem čínské zahraniční pomoci. Za posledních 50 let činila čínská zahraniční pomoc v Africe 44,4 miliard juanů, což představuje 30 % z celkových 120,773 miliardy juanů. Tato zahraniční pomoc Africe sponzorovala přibližně 900 projektů v oblasti infrastruktury a sociálního rozvoje (Xiaoyun 2008).

V roce 2003 bylo založeno Ministerstvo obchodu (MOFCOM) jako správní útvar Státní rady pro dohled nad zahraniční pomocí (The State Council 2011). MOFCOM zachoval předchozí funkci a mandáty, které byly pokryty předchozím Ministerstvem zahraničního obchodu a hospodářské spolupráce, a pokračoval v procesu a rozdělení rolí s implementujícími podniky.

Čína se sebevědomě přidala k největším dárcům na světě. Podle výzkumného ústavu JICA v letech 2007 až 2019 Čína vzrostla ze šestnáctého na šesté místo v seznamu největších dárců na světě. Je na druhém místě za USA, Británií, Německem, Japonskem a Francií. Jen v roce 2019 činila podpora poskytnutá Pekingem zhruba 7,1 miliardy dolarů (JICA 2021). Do roku 2010 Peking dokončil proces přehodnocení role pomoci, která byla jasně považována za důležitý nástroj ekonomické diplomacie a také za jednu z nejvyšších priorit zahraniční politiky.

5. SYSTÉM POSKYTOVÁNÍ ČÍNSKÉ ROZVOJOVÉ POMOCI

5. 1. Systém poskytování čínské rozvojové pomoci před rokem 2018

Jak autorka této práce zjistila ve druhé kapitole, pomoc jiným rozvojovým státům má pro Čínu strategický význam a přitahuje přímou pozornost nejvyšších čínských vůdců. Rozhodování o čínské rozvojové pomoci je proto pod kontrolou Státní rady ČLR (The State Council of the People's Republic of China), která má kolem 50 členů, včetně premiéra, čtyř viceprezidentů, ministra zahraničí a ministra obchodu, radních a vedoucích vládních agentur (Lancaster 2007: 3). Ústřední výbor Komunistické strany Číny (The Central Committee of the Communist Party of China, CCCPC) hraje hlavní roli při určování kurzu zahraniční politiky a základních směrů rozvojové pomoci. Státní rada určuje část státního rozpočtu, která bude označena jako zahraniční pomoc na začátku každého rozpočtového roku a finanční zdroje pocházejí z centrálního rozpočtu (The State Council 2011). Zahraniční rozvojová pomoc je tedy pod vedením Komunistické strany Číny (Chinese Communist Party, CPC) a pod dohledem Státní rady.

V současné době v Číně funguje rozsáhlý mechanismus pomoci rozvojovým státům. Na rozdíl od dárcovských mechanismů vyspělých zemí v ČLR až do roku 2018 neexistovala jedna specializovaná agentura, která by se zabývala problematikou rozvojové politiky. K čínské rozvojové pomoci přispívá poměrně široká škála ústředních ministerstev a útvarů a příslušných regionálních výborů. Do práce na poskytování

zahraniční pomoci do roku 2018 bylo zapojeno celkem 23 ministerstev a útvarů ústřední vlády Číny. Pro zohlednění všech organizací a agentur, které přispívají k rozvojové pomoci, a jejich hlavních funkcí, byla autorkou vytvořena tabulka (viz příloha č. 2).

Mezi tři hlavní ministerstva patří Ministerstvo obchodu, Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo financí, a každé z nich má své vlastní cíle. Od roku 2003 bylo Ministerstvo obchodu ČLR (The Ministry of Commerce of the People's Republic of China, MOFCOM) správním orgánem zahraniční rozvojové pomoci a spravovalo více než 90 % dvoustranného financování (OECD 2016). Činnost MOFCOM pokrývala celý projektový cyklus – od zkoumání splnitelnosti a schválení až po realizaci a poté až po dokončení, předání a hodnocení projektů. Do roku 2018 byly správa a řízení čínských projektů pomoci sloučeny na jednom místě. Z toho vyplývá, že MOFCOM můžeme do roku 2018 považovat za hlavní rozvojovou instituci v Číně. V rámci MOFCOM existují dvě oddělení odpovědná za pomoc. Oddělení mezinárodní spolupráce, které řídí příchozí pomoc (tj. pomoc pro ČLR), zatímco Ministerstvo pomoci zahraničním zemím (Department of Aid to Foreign Countries, DAFC) dohlíží na čínskou odchozí pomoc (Davies — Edinger 2008: 14). MOFCOM, konkrétněji DAFC, koordinuje čínskou politiku zahraniční pomoci. Ministerstvu obchodu jsou podle Bíle knihy (The State Council 2011) v rámci rozvojové pomoci svěřeny tyto funkce: vypracování návrhů projektů zahraniční pomoci, zdůvodňování jejich politické účelnosti, stanovení ekonomické proveditelnosti, objemů a forem, vypracování normativních a právních dokumentů, přímá organizace pomoci, mezivládní jednání a uzavírání dohod, výběr prováděcích společností, koordinace projekčních prací společností, včetně kontrolní funkce a organizace mezinárodních výměn a spolupráce, dlouhodobá údržba a podpora a hodnocení projektů.

Do působnosti Ministerstva zahraničních věcí (The Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, MOFA) patří otázky mezirezortní koordinace, vypracování návrhů obecného politického kurzu a základních koncepčních pokynů pro vnější pomoc, odůvodnění politické účelnosti poskytování pomoci, jejich objemů a forem a udržování každodenních vztahů se zahraničními vládami (MOFA of the People's Republic of China 2014). Do práce MOFA jsou zapojeny diplomatické mise v zahraničí,

kteří zahrnují kanceláře obchodních a ekonomických poradců (velvyslanectví) a oddělení obchodní a hospodářské spolupráce (generální konzuláty). V přijímajících zemích se čínští velvyslanci kontrolovaní Ministerstvem zahraničí mohou rozhodnout poskytnout finanční prostředky (asi 50 000 USD) na malé projekty pomoci (Rudyak 2020: 11).

Při formování čínské politiky pomoci hraje Ministerstvo zahraničí ČLR nepostradatelnou roli. V projevech a oficiálních dokumentech čínských vůdců o roli MOFA v čínské zahraniční politice se důsledně rozlišují tři pojmy: diskuse o politice, kombinace politiky a ekonomiky, používání ekonomiky k propagaci politiky (Zhang — Smith 2017: 2335). Lze tedy předpokládat, že pro MOFA jsou politické vztahy důležitější než krátkodobé ekonomické výhody. To vysvětluje, proč Čína vysílá velké delegace do menších tichomořských zemí, jako je například Tonga. Pro Čínu taková spolupráce nemá prakticky žádný ekonomický přínos, oceňují se politické a strategické úspěchy (Zhang — Smith 2017: 2335). Dle názoru autorky Ministerstvo zahraničí podporuje vysokou úroveň rozvojové pomoci, která posiluje vztahy Číny s ostatními zeměmi, protože taková spolupráce úzce souvisí se zahraniční politikou Číny a usnadňuje MOFA dosažení jejího hlavního politického mandátu.

Při analýze role MOFA v čínské rozvojové pomoci si autorka této práce klade otázku: proč teda Ministerstvo zahraničí nepřevzalo funkci hlavní čínské rozvojové agentury místo MOFCOM? Někteří úředníci a vědci dokonce tvrdili, že MOFCOM se zaměřuje více na ekonomický zisk a zájmy čínských společností, což negativně ovlivňuje řízení zahraniční pomoci (Haibing 2017). O této otázce se v Číně diskutuje již od padesátých let minulého století. Mezi dvěma ministerstvy často dochází ke konkurenci a soupeření o vliv. Státní rada se k tomu vyjádřila, ale rozhodla se nechat MOFCOM v popředí (Zhang — Smith 2017: 2336).

Finančním poskytováním zahraniční pomoci se zabývá Ministerstvo financí (The Ministry of Finance of the People's Republic of China, MOF). MOF souhlasí a podepisuje všechny dvoustranné půjčky zahraniční pomoci, spravuje finanční příspěvky Číny do multilaterálních rozvojových bank (např. Asian Infrastructure Investment Bank, AIIB) a kontroluje všechny odpisy a změny splatnosti dluhu vůči Číně (MOFA of the People's Republic of China 2014b). Plán rozvojové pomoci vypracovaný MOFCOM musí

být schválen MOF a začleněn do rozpočtu. Po schválení MOF přiděluje finanční prostředky na pomoc čínským ministerstvům. Po realizaci a vyhodnocování projektů musí MOF připravit statistický výkaz (Rudyak 2020). Toto ministerstvo působí především jako „schvalovací“ orgán, ale pokud považuje náklady na projekt za příliš vysoké, může zasáhnout. Z výše uvedeného vyplývá, že z hlediska byrokratického systému je podíl MOF na čínské zahraniční pomoci menší než podíl MOFCOM a MFA.

S ohledem na finanční stránku uskutečňování vnější pomoci stojí za zmínku také dvě státní finanční instituce, které se aktivně podílejí na poskytování této pomoci: Čínská lidová banka a Čínská exportní a importní banka. Za důležité taktéž považuji uvést, že přestože je Ministerstvo financí akcionářem Čínské lidové banky a je členem správní rady Čínské exportní a importní banky, nad těmito dvěma bankami nemá jurisdikci. Čínská lidová banka (The People's Bank of China, PBC) je největší národní rozvojovou bankou na světě s celkovými aktivy pro rok 2019 ve výši 2,4 bilionu USD (Rudyak 2020: 9). PBC od roku 1949 působila jako centrální i komerční banka, pod přímou jurisdikcí Státní rady. Od roku 1995 se PBC účastní mezinárodních finančních činností pouze z pozice centrální banky a určuje postup pro vydávání a splácení půjček (Bank of China 2012). Čínská lidová banka poskytuje střednědobé a dlouhodobé půjčky na podporu čínských národních strategií a musí upřednostňovat politické cíle Číny před výnosy (Rudyak 2020: 9). V letech 2013 až 2018 bylo na více než 600 rozvojových projektů přiděleno více než 190 miliard USD (Rudyak 2020: 8). Avšak problémem činnosti čínské lidové banky, stejně jako dalších čínských institucí, je dle autorky netransparentnost údajů o poskytování pomoci. Například je známo, že v roce 2017 bylo na hospodářskou iniciativu Nová Hedvábná stezka přiděleno 37,2 miliardy USD (Rudyak 2020: 8), avšak nejsou k dispozici údaje, zda byla vyčerpána celá vyčleněná částka.

Exportně-importní banka v Číně (China EXIM Bank) je vládní politickou bankou, která je taktéž řízena Státní radou. Banka byla založená v roce 1994 a převzala roli financování obchodu, které dříve prováděla čínská lidová banka. Aktiva EXIM pro rok 2019 tvořila 610 miliard dolarů (Rudyak 2020: 8). Je to třetí největší agentura pro vývozní úvěry (ECA) na světě a stále hraje důležitou roli v rychlé expanzi čínského globálního obchodu a investic (Davies – Edinger 2008: 20). China EXIM Bank plní tři

hlavní funkce: je oficiální exportní agenturou starající se o obchodní a investiční záruky, poskytuje správu pomoci (tj. hodnotí projekty) a působí jako politická banka zabývající se zahraniční pomocí, která přichází do Číny (G-Nexid 2017). EXIM Bank, společně s dalšími odděleními, podporuje projektovou zahraniční ekonomickou spolupráci. Podpora je poskytována prostřednictvím poskytování nízkoúrokových (zvýhodněných) půjček a komerčních půjček (viz kapitola 6). Půjčky se vydávají na základě mezivládních rámcových dohod uzavřených Ministerstvem obchodu s příslušnými útvary přijímajících zemí. Banka předběžně posuzuje podané žádosti o proveditelnost projektů a solventnost příjemců půjček a úvěrů (Mardashev 2011: 99). Banka je také odpovědná za včasné vrácení přidělených prostředků spolu s úroky. Tím, že Čína poskytuje preferované úvěry zahraničním vládám, které si přejí koupit zboží vyrobené v Číně, podporuje China Exim Bank zámořskou expanzi čínských firem v souladu se strategií země „Go Global“. Dlouhodobým cílem této strategie je zvýšit produktivitu a konkurenceschopnost čínských podniků vůči jejich globálním konkurentům (The Export–Import bank of China 2019: 44). Zajímavým faktem je, že China EXIM Bank stále více využívá strukturu obchodů, kdy se splácení půjčky na rozvoj infrastruktury provádí pomocí přírodních zdrojů (například ropy). I když tento přístup není v žádném případě nový nebo jedinečný a sleduje dlouhou historii transakcí v ropném průmyslu, Čína posunula jeho provádění na vyšší úroveň (JETRO nedatováno). Jak napovídá název, hlavním účelem EXIM Banky je podporovat čínské obchodní vztahy a poskytovat tak úvěry kupujícím a prodávajícím (Grimm – Rank 2011: 15). Z toho vyplývá, že pouze malá část činnosti banky přispívá k mezinárodnímu vývoji. Výroční zprávy banky EXIM Bank lze snadno najít na jejich webových stránkách. Od roku 2013 do roku 2019 byly poskytnuty půjčky ve výši 149 miliard USD (Rudyak 2020: 9). Zprávy taktéž uvádějí vysoce postavené mezinárodní kontakty, mezinárodní setkání, kterých se vedení banky zúčastnilo, a některé dohody o spolupráci, ale mluví jen málo o úrokových sazbách banky nebo podrobných seznamech partnerských zemí. V ideálním případě by se hlášení údajů o rozvojové pomoci mělo provádět ve zvláštní zprávě. Avšak aby k tomu podle Grimma a Ranka (2011: 16) mohlo dojít, je třeba pomoc chápat jako odlišnou oblast politiky od jiné vnější spolupráce – nebo samostatnou obchodní činnost v této oblasti.

Ministerstvo obchodu pravidelně komunikuje s Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem financí a EXIM Bank of China, a hledají spolu návrhy během politiky, regulace a formulace projektu. Pokud projekty vyžadují specializované odborné znalosti, do procesu jsou zapojena i některá další resortní ministerstva a útvary státní rady, a to: Ministerstvo dopravy, Ministerstvo průmyslu a informatizace, Ministerstvo vědy a technologie, Ministerstvo ochrany životního prostředí, Ministerstvo bytové, městské a venkovské výstavby, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo školství, Ministerstvo kultury, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo obrany.

Pro zefektivnění činnosti všech státních institucí byly vytvořeny komise a skupiny meziresortní koordinace na úrovni vedoucích ministerstev a resortů a jejich zástupců. Vědci, například Huang Meibo (Meibo nedatováno), uvádějí pět takových mechanismů:

- 1) mechanismus pro společné akce v oblasti zahraniční pomoci (Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo obchodu a Ministerstvo financí),
- 2) mechanismus interakce ve věcech vnější pomoci (Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo obchodu, Ministerstvo financí a další ministerstva a útvary),
- 3) mechanismus pro odpis dluhových závazků (Ministerstvo obchodu, Ministerstvo financí, PBK, EXIM Bank a další),
- 4) mechanismus nouzové humanitární pomoci (Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo obchodu, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo obrany a oddělení generálního štábu Lidové osvobozené armády),
- 5) mechanismus pro monitorování provádění projektů zahraniční pomoci (finanční, personální a disciplinární oddělení Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva obchodu a Ministerstva financí).

Během analýzy činnosti MOFCOM v letech 2003 až 2018 můžeme narazit na řadu významných změn, které ovlivnily proces poskytování pomoci. Na základě předpisů vydaných MOFCOM (UNDP 2019) byly uskutečněny právní a programové reformy rozvojové pomoci. Například v roce 2008 byl za účelem posílení koordinace zúčastněných vládních subjektů oficiálně vytvořen styčný mechanismus meziresortní pomoci pro zahraniční pomoc (Foreign Assistance Inter-Agency Liaison Mechanism), který byl na začátku roku 2011 přeměněn na meziresortní koordinační mechanismus (Inter-

Agency Coordination Mechanism). K dalším důležitým reformám během působnosti MOFCOM patří zavedení přístupu založeného na smlouvě a tržně orientovaných opatření v oblasti řízení rizik, zefektivnění procesu se specializovanými rolemi a odpovědnostmi mezi vládou (včetně Číny a partnerských zemí) a trhem (např. podniky, poradenské firmy), posílení spolupráce s netradičními prováděcími subjekty (např. Agenturami OSN, nevládními organizacemi).

Pro realizaci všech administrativních činností byla zřízena různá oddělení a agentury, které formálně podléhají Ministerstvu obchodu a přímá ministerstva podle jejich konkrétních tematických oblastí, například:

- Oddělení zahraniční pomoci Ministerstva obchodu (The Department of Foreign Assistance, DFA) odpovědné za záležitosti průzkumu (např. formulace politiky a strategie, jednání o předběžném schválení projektu a studie proveditelnosti, formulace projektu, koordinace spouštění a hodnocení po skončení) (UNDP 2019);
- Agentura pro mezinárodní hospodářskou spolupráci (The Agency of International Economic Cooperation, AIECO), formálně podléhá MOFCOM, odpovědná za řízení projektu a dohled nad kompletními projekty, projekty technické pomoci, dále vzdělávací programy, sledování, vyhodnocování a předání projektu (Lynch — Andersen 2020). Zaměstnanci AIECO navštěvují projekty během implementace a po dokončení (Rudyak 2020: 11);
- Čínské mezinárodní středisko pro hospodářské a technické výměny (China International Center for Economic and Technical Exchanges, CICETE) bylo založeno pro řízení projektů pro podporu mnohostranných a dvoustranných ekonomických a technických výměn, a taktéž podléhá MOFCOM (CICETE nedatováno);
- Akademie pro mezinárodní obchodní úředníky (Academy for International Business Officials, AIBO) jako specializovaná vládní prováděcí agentura pro řízení projektů pro realizaci vzdělávacích programů (Lynch — Andersen 2020);
- Oddělení zahraniční pomoci spadající pod Ministerstvo financí (The Division of Foreign Assistance under the Department of Finance, DOF) odpovědné za správu rozpočtu, statistiku a přidělování fondů na úrovni projektu (The State Council 2014);

- Úřad pro zahraniční a hospodářskou spolupráci (Foreign and Economic Cooperation Office, FECO), který podléhá Ministerstvu životního prostředí a řídí projekty pro implementaci vzdělávacích programů v oblasti životního prostředí a změny klimatu (Lynch — Andersen 2020);
- Čínské centrum pro mezinárodní výměnu a spolupráci ve zdravotnictví (China International Health Exchange and Cooperation Center, IHECC), které spravuje čínské lékařské týmy v rozvojových zemích; podílí se na čínské pomoci zdravotnickým systémům ve spolupráci s MOFCOM (IHECC nedatováno);
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (Ministry of Education, MOE) podílí se na čínské podpoře vzdělávacích služeb ve spolupráci s MOFCOM, spravuje stipendia pro studenty z rozvojových zemí (Lynch — Andersen 2020). Aby mohl projekt pokračovat, musí všechny tyto agentury a ministerstva obvykle obdržet formální „žádost“ od vlády přijímající země, s konkrétním dopisem zaslaným ministrem nebo vyšším úředníkem (např. generální ředitel) ve vládě přijímající země.

Co se týče implementace projektů rozvojové pomoci – dodávky, platby a dohled na místě v přijímajících zemích – tak pomoc je prováděna státními společnostmi koordinovanými vládou a průmyslovými sdruženími. Ministerstvo obchodu nebo jiná příslušná ministerstva vybírají čínské podniky nebo dodavatele prostřednictvím výběrového řízení. Většina grantů a bezúročné půjčky je plně spravována v Číně, včetně plateb dodavatelům (Lynch — Andersen 2020). V rámci zvýhodněných půjček je EXIM Banka odpovědná za hodnocení projektu, přidělování a vymáhání půjček, zatímco podniky nebo dodavatelé jsou odpovědní za konstrukci, implementaci a provoz projektu (UNDP 2019). Dodavatelé, ať už jde o projekt financovaný z grantů, bezúročné půjčky nebo zvýhodněné půjčky, pracují na základě smlouvy a jejich rozsah prací se liší v závislosti na povaze smlouvy. Například některé typy zahrnují návrh, plánování, konstrukci, monitorování, konzultace, a někdy dokonce i hodnocení projektů; další typ smlouvy zahrnuje nákup a výstavbu a předpokládá, že ostatní partneři zpracovávají návrh a řízení projektu; poslední typ smlouvy se jmenuje „režim lokalizace“, kde dodavatel také hraje roli při využívání vytvořeného zařízení nebo projektu (UNDP 2019). Mezi příklady státních společností poskytujících pomoc rozvojovým zemím patří:

- Čínská obchodní komora pro smluvní stavbu v zahraničí (China International Contractors Association, CHINCA), založená v roce 1988, jedná se o národní organizaci tvořenou čínskými mezinárodními investory projektů, dodavateli, společnostmi poskytujícími pracovní síly a souvisejícími poskytovateli služeb. Zabývá se mezinárodním projektovým inženýrstvím, sjednáváním, uzavíráním smluv a investicemi (CHINCA nedatováno);
- Čínská národní skupina pro rozvoj zemědělství (China National Agricultural Development Group Corporation, CNADC), založená v roce 2004 na základě společností China Livestock Industry and Commerce Corporation a China Aquatic Corporation. CNADC poskytuje pomoc rozvojovým zemím v oblasti zemědělství. Je to jediný centrální komplexní zemědělský podnik pod přímou správou Státní komise pro kontrolu a správu majetku (State-owned Assets Supervision and Administration Commission, SASAC). Jedná se o přední podnik v oblasti národních epidemických chorob zvířat a je nenahraditelný při plnění čínských zemědělských potřeb (CNADC 2014);
- China Hi-Tech Group Corporation (CHTC) je státní velkoplošný centrální podnik, vznikl v roce 1998 pod dohledem Státní komise pro kontrolu a správu majetku státní rady (SASAC). Hlavní zaměření společnosti CHTC je textilní průmysl, včetně výroby a zpracování bavlny;
- China National Complete Plant Import & Export Corporation – (COMPLANT) a China National Machinery & Equipment Import and Export Corporation (CMEC) poskytují pomoc v oblasti dodávek kompletního zařízení;
- China Civil Engineering Corporation, China Overseas Building Corporation, Chinese Transport Construction Company, China Road and Bridge Building Corporation, China Port Building Corporation, China State Building Corporation se zabývají stavebnictvím v rozvojových státech;
- projekty pomoci realizují také společnosti zabývající se rozvojem ložisek nerostných surovin (ropa, plyn, rudy, uhlí atd.): Čínská národní ropná a plynárenská společnost, China National Petrochemical Corporation, China National Oil Offshore Corporation, China Metallurgical Corporation, Čínská korporace neželezných kovů atd.;

- Kanceláře ekonomických a obchodních poradců odpovědných za přímou koordinaci a řízení projektů v partnerských zemích, které jsou rozmístěny na čínských velvyslanectvích. Tyto kanceláře zastupují MOFCOM a čínskou vládu ve spolupráci s vládami příjemců a místními čínskými společnostmi. Avšak podle odborníků mají kanceláře ekonomických a obchodních poradců malou autonomii ve srovnání se svými západními protějšky. Tyto úřady jsou omezeny politickými pokyny MOFCOM, kontrolou dodavatele nad technickými detaily a místními obchodními a politickými vazbami (Zhang — Smith 2017: 2333).
- Místní obchodní oddělení poskytují nezbytnou podporu v případě potřeby v rámci jurisdikce (UNDP 2020). Všechny zahraniční aktivity čínských podniků, které se netýkají pouze zahraniční pomoci, musí být schváleny Ministerstvem financí. V praxi však má MOFCOM a další ministerstva pouze omezenou kontrolu nad aktivitami čínských podniků v zahraničí, což bylo pro čínskou vládu opakovaně předmětem vážného znepokojení (Rudyak 2020: 11).

Podle Lancastera (2007: 20) je za jediný autoritativní zdroj dat považován MOFCOM, i když poněkud podceňuje celkové údaje poskytování pomoci. Web MOFCOM poskytuje některé informace, přesto není dobrým zdrojem pro přesné údaje. Stránky přeložené do angličtiny nebo ruštiny jsou mnohem méně podrobné než původní stránky v čínštině, a to jak s ohledem na rozložení, tak na přístupné informace. Na anglickém webu jsou články novinářského typu, které informují o dokončených projektech, ale ty odkazují pouze na závěrečné zprávy. Jedním ze zdrojů pro odhady toků čínské pomoci jsou údaje poskytnuté v oficiálních projevech. Například při zahájení summitů FOCAC (Forum on China–Africa Cooperation) nebo při příležitostech v OSN čínští politici poskytují některé údaje o výdajích z minulých let, obvykle ve formě souhrnných údajů. Dalším zdrojem o výdajích na rozvojovou spolupráci může být Čínská statistická ročenka (Almanach of China's Foreign Economic Relations and Trade), která obsahuje souhrnné údaje o čínské „vnější pomoci“ a neposkytuje podrobnosti podle jednotlivých zemí (Grimm — Rank 2011: 13).

5. 2. Problémy poskytování rozvojové pomoci

Tato složitá a roztříštěná síť koordinace a poskytování čínské rozvojové spolupráce představovala řadu vnitřních výzev. Za prvé se jedná o zastaralý aparát rozvojové po-

moci. Přestože, jak již bylo zmíněno ve třetí kapitole, čínská rozvojová pomoc prošla od 90. let 20. století významnými změnami z hlediska objemu, rozmístění a cílů, autorka zdůrazňuje, že institucionální struktura systému pomoci se stěží změnila a je nadále do značné míry řízena stejnými politikami a procesy. Tím se poskytování čínské rozvojové pomoci stává složitějším a roztržštěnějším. Někteří již dlouho přepisují obecnou neprůhlednost čínského systému pomoci těmito komplikacím. Někdo dokonce předpokládá, že čínská vláda je záměrně tají (Rudyak 2019). Ke sdílení informací mezi ministerstvy a vládními úřady docházelo téměř výlučně na úrovni Státní rady. Tyto problémy, podle názoru autorky, přetrvávají i v současném čínském systému.

Dalším důležitým problémem je komplexní rozdělení odpovědnosti za rozvojovou pomoc a nevyrovnané priority mezi různými zúčastněnými ministerstvy a útvary, což má za následek omezenou koordinaci. Toto vyvolalo tvrdou soutěž mezi Ministerstvem obchodu a Ministerstvem zahraničních věcí. Hlavní příčinou soupeření se stalo, který orgán bude program pomoci kontrolovat a které zájmy budou mít přednost. Podle Denghua Zhanga (Zhang 2018) bylo Ministerstvo obchodu po dlouhou dobu na vítězné straně této bitvy, a to hlavně proto, že bývalí ministři obchodu jako Li Lanqing a Wu Yi byli povýšeni na vyšší pozice ve Státní radě. V roce 2013 se to změnilo. Bývalý ministr zahraničí Yang Jiechi byl povýšen do Státní rady, kde působil do roku 2018 a byl následován současným ministrem zahraničí Wang Yi.

Další důležitý problém v poskytování pomoci autorka vidí v omezených mechanismech dohledu, které vedou k omezení odpovědnosti příslušných ministerstev a čínských dodavatelů nebo ke korupci. Ještě před mnoha lety Peking zdůrazňoval potřebu reformovat systém pomoci, systematizovat její řízení a zlepšit kapacitu svých pracovníků pomoci, pokud chce být vnímán jako odpovědná moc (Jiabao 2010). Na začátku roku 2014 dospěla Ústřední komise pro kontrolu disciplíny (The Central Commission for Discipline Inspection, CCDI) Čínské komunistické strany, která vyšetřovala řízení zahraniční pomoci Ministerstva obchodu, k závěru, že v projektech zahraniční pomoci existuje značné riziko korupce. Monitorování projektů pomoci v některých místech bylo téměř nemožné, vyskytly se zásadní problémy s rozpočtovým řízením a nabídkovými soutěžemi a převládaly nelegální výdaje. Mnoho projektů začalo bez studií proveditelnosti a po dokončení neprošly posouzením dopadů ani hodnoceními

(Rudyak 2019). Nedostatečný dohled nad projekty pomoci již mnohokrát vedl k negativním environmentálním a sociálním výsledkům, což poškodilo reputace čínské vlády. Jedním z takových projektů je vodní elektrárna Stung Cheay Areng v Kambodži. Čínský dodavatel, státní stavební společnost s názvem Sinohydro, nezapojil místní občany do dialogu o jejich obavách o životní prostředí (Parameswaran 2015). Kambodžský předseda vlády Hun Sen na konci roku 2014 po masivních protestech místních aktivistů výstavbu pozastavil. V návaznosti na to řada čínských státních sdělovacích prostředků přeložila článek, který se původně objevil v Nikkei Asian Review a který tvrdil, že ve vztahu k čínským projektům pomoci je třeba brát vážněji zhoršování životního prostředí (Parameswaran 2015). To můžeme považovat jako posun v oficiálním diskurzu Číny směrem k větší pozornosti věnované environmentálním a sociálním nákladům ekonomického rozvoje.

6. CIDCA

6. 1. Cíle a funkce CIDCA

Od konce roku 2015 začala čínská ústřední vláda konsolidovat mechanismy monitorování a řízení rozvojové pomoci a vydala několik nových předpisů a protikorupčních opatření u svých projektů zahraniční pomoci. V rámci tohoto procesu se Čína v březnu 2018 rozhodla restrukturalizovat svůj systém řízení zahraniční pomoci zřízením bilaterální agentury pro pomoc CIDCA (Rudyak 2019). Je důležité si uvědomit, že CIDCA není celé „ministerstvo“ stejným způsobem jako některé rozvojové agentury (např. Britské ministerstvo pro mezinárodní rozvoj). Čínská agentura pro mezinárodní rozvojovou spolupráci (The China International Development Cooperation Agency, CIDCA) byla zřízena jako přímá přidružená agentura v rámci Státní rady, která «integruje odpovědnosti MOFCOM v oblasti zahraniční pomoci a koordinační funkci MOFA v oblasti zahraniční pomoci» (UNDP 2019; přeloženo autorkou). Díky tomu CIDCA můžeme ve srovnání s jinými agenturami, jako je Americká agentura pro mezinárodní rozvoj nebo Japonská agentura pro mezinárodní spolupráci, považovat za unikátní. Na rozdíl od těchto jiných agentur má CIDCA nezávislou administrativní strukturu, avšak zároveň omezený rozpočet (Lynch — Andersen 2020).

Podle oficiální tiskové zprávy čínské vlády (Yong 2018) byla nová agentura založena:

- ke zvýšení účinnosti pomoci jako klíčového nástroje zahraniční politiky;
- ke zlepšení strategického plánování a celkové koordinaci pomoci;
- ke sjednocení administrativní pravomoci v oblasti zahraniční pomoci;
- k prosazování příslušných reforem s cílem optimalizovat zahraniční pomoc, aby lépe sloužila potřebám celkového diplomatického prostředí Číny.

Zatímco CIDCA převzala odpovědnost za koordinaci pomoci Ministerstva obchodu, její mandát jde v několika důležitých ohledech nad rámec předchozího mandátu jeho předchůdce. Podle oficiálních údajů (CIDCA 2018) je oprávněná určovat politiku čínské rozvojové pomoci a formulovat projekt, současně musí vypracovat strategické pokyny a plán, koordinovat klíčové otázky týkající se zahraniční pomoci (část je z koordinační funkce MFA) a prosazovat reformy v oblasti řízení zahraniční pomoci. CIDCA zastupuje čínskou vládu při jednáních o pomoci s přijímajícími zeměmi a pod jejím jménem podepisuje mezinárodní dohody (Rudyak 2019). CIDCA je také odpovědná za hodnocení výsledků projektů, za jejich posuzování jako celek a za jejich důsledky. Pokud například v zemi nefungovalo několik projektů nebo se některé typy projektů zdají být velmi úspěšné, CIDCA to může vzít v úvahu, podat zprávu Státní radě s doporučeními pro budoucí úpravy a poté ji nasadit do budoucí strategie (Rudyak 2019). Role formálního dohledu CIDCA se nevztahuje na zvýhodněné půjčky nebo multilaterální financování (např. Světová banka), za které odpovídá EXIM Bank a MOF.

Aby se zlepšila koordinace mezi CIDCA a MOFCOM, byla pod kontrolou MOFCOM zřízena divize implementace a koordinace v rámci odboru zahraničních investic a hospodářské spolupráce (The Department of Outward Investment and Economic Cooperation, DOIEC). Prostřednictvím této nové agentury MOFCOM může ovlivňovat rozhodování CIDCA v klíčových otázkách na strategické, politické a projektové úrovni (UNDP 2019). Po schválení projektu DOIEC funguje jako centrální kanál, který poskytuje pokyny a úkoly implementačním agenturám přidruženým k MOFCOM.

Pokud chceme porovnat role MOFCOM a CIDCA během řízení rozvojové pomoci, tak můžeme říci, že CIDCA je zaměřena spíše na strategii, řízení projektů a mezirezortní koordinaci zahraniční pomoci. Odpovědnost za realizaci zůstává u stejných minister-

stev a vládních útvarů, komisí a agentur, které byly odpovědné za starý systém vedený Ministerstvem obchodu. To v podstatě znamená, že v obnovené struktuře řízení pomoci je role MOFCOM více technická a administrativní, nese funkce dohledu a řízení během implementace projektu (včetně řízení rizik a řešení problémů ad-hoc). Administrativní práce na střední a nižší úrovni jsou stále v kompetenci AIECO, CICETE a AIBO, které stále spadají pod MOFCOM.

6. 2. Organizační struktura CIDCA

Pokud jde o organizační uspořádání, CIDCA se velmi podobá předchozímu oddělení zahraniční pomoci Ministerstva obchodu (DFA). Hlavní funkce a mandát MOFCOM týkající se formulování politiky a plánu, reformování přístupu, přípravy programových schémat, vytváření projektů a rozdělování financí byly přesunuté do CIDCA. Výsledkem bylo, že celková funkce DFA a část specializované funkce DOF (Oddělení zahraniční pomoci spadající pod Ministerstvo financí) týkající se zahraniční pomoci byly převedeny do nové agentury CIDCA. Zároveň většina zaměstnanců spadajících pod DFA a DOF byla přemístěna do CIDCA, přičemž větší část pokračuje v práci na svých předchozích specializovaných úkolech (UNDP 2019). Existovaly však organizační změny v uspořádání CIDCA:

- vznik oddělení se specializovanými dílčími funkcemi (např. Odbor strategie a plánování, odbor monitorování a hodnocení, odbor mezinárodní spolupráce);
- sjednocení některých subjektů pod útvary (např. dva regionální útvary složené ze šesti regionálních divizí – dříve osm nezávislých divizí přímo podřízených DFA);
- vytvoření nových funkcí a závazků v dikci některých útvarů (např. koordinační divize, finanční divize).

Vlastní rozpočet CIDCA je omezen převážně na administrativní účely. Podle oficiálních údajů (Sun 2019) z roku 2019 činil rozpočet CIDCA v roce 2019 122 milionů RMB (asi 18 milionů USD). Podle druhé Bílé knihy o zahraniční pomoci (The State Council 2014) čínská rozvojová pomoc činila od roku 2010 do roku 2012 přibližně 30 miliard RMB (4,6 miliardy USD) ročně. Můžeme předpokládat, že celková čínská zahraniční pomoc od té doby jen vzrostla. Z toho vyplývá, že většina z odhadovaného

rozpočtu na zahraniční pomoc na rok 2019, přes 2,63 miliardy USD, je formálně přidělena Ministerstvu obchodu, a orgány podpory, zejména ty, které se týkají konkrétních projektů, nespadají do pravomocí CIDCA (Sun 2019).

6. 3. Současné problémy s poskytováním rozvojové pomoci

Jak již bylo zmíněno výše, jedním z významných problémů poskytování čínské rozvojové pomoci bylo komplexní rozdělení odpovědnosti za rozvojovou pomoc a omezená koordinace. CIDCA byla vytvořena za účelem sjednocení administrativní pravomoci v oblasti zahraniční pomoci (Yong 2018), avšak její vznik vedl právě k novým neshodám s Ministerstvem obchodu, které je stále do značné míry odpovědné za provádění čínských projektů pomoci. Podle názoru autorky pro řešení těchto neustálých soupeření musí existovat jakýsi národní legislativní rámec, který by definoval jejich institucionální vztah.

Další důležitou funkcí CIDCA je zlepšení koordinace poskytování pomoci (Yong 2018). CIDCA má za úkol vytvořit systém hodnocení projektů, aby bylo zajištěno, že financování pomoci podporuje hospodářský a sociální rozvoj v přijímajících zemích. Potřeba posouzení pomoci není v žádném případě nová. Je důležité, aby tato hodnocení byla transparentní a nezávislá. Samozřejmě, že vytvoření potřebné úrovně kontroly nad poskytováním pomoci vzhledem k čínskému politickému systému může být těžkým úkolem, proto by se však CIDCA, podle odborníků (Rudyak 2019), měla obrátit k partnerství s kvalifikovanými organizacemi třetích stran, jako je oddělení monitorování a hodnocení německé mezinárodní rozvojové agentury (German Corporation for International Cooperation, GIZ).

Stejně jako před rokem 2018 se v čínském rozvojovém systému stále vyskytuje problém průhlednosti a transparentnosti rozvojové pomoci. Autorka předpokládá, že toto může být způsobené nedostatkem vládních agentur, které by nutily ministerstva a úřady ke sdílení údajů o pomoci. CIDCA by tedy měla zformulovat pravidla pro shromažďování údajů a vytvořit statistický systém. Nová agentura by měla nejlépe každoročně zveřejňovat statistické údaje a poskytovat členěné údaje. To je důležité jak pro Čínu, tak pro přijímající země, protože přijímající země často nemají k dispozici komplexní informace (Rudyak 2019). Navíc k problémům byrokratického systému by au-

torka mohla dodat, že reformy roku 2018 přidaly nové agentuře CIDCA dalekosáhlé povinnosti, avšak množství zaměstnanců se nezměnilo. Ve srovnání s agenturami pro mezinárodní rozvojovou spolupráci v jiných zemích, 100 zaměstnanců – to je velmi málo. Agentura by měla větší šanci na zlepšení systému rozvojové pomoci, pokud Peking investuje do zapojení dalších zaměstnanců.

Po vytvoření nové rozvojové agentury v roce 2018 se stále více projevují nedostatky tradičního čínského přístupu k pomoci. Během koordinací rozvojových projektů čínské společnosti obvykle spolupracují s ústředními a místními vládami v přijímajících zemích a zřídka spolupracují s místními zúčastněnými stranami, jako je občanská společnost nebo nevládní organizace (NGOs) (Rudyak 2019). Jelikož má CIDCA za úkol reformovat způsoby čínské zahraniční pomoci, měla by agentura také zajistit, aby se do realizace pomoci zapojovala široká škála zúčastněných stran, nevládních organizací a místních komunit.

Jelikož Čína nepatří ke skupině tzv. tradičních dárců, čínská vláda se málokdy připojí k diskuzím o mezinárodní rozvojové politice. Proto by se CIDCA – dle názoru autorky – měla účastnit mezinárodních forem setkání s dalšími dárci, jako jsou setkání OSN nebo OECD. Totéž platí pro spolupráci s přijímajícími zeměmi při uskutečňování projektu. CIDCA by měla zajistit, aby její zástupci v přijímajících zemích měli mandát zastupovat čínskou vládu, stejně jako zástupci pomoci od dárců DAC (Rudyak 2019).

7. TYPOLOGIE ČÍNSKÉ ODA

Čínskou rozvojovou pomoc vnějšímu světu lze rozdělit na dvoustrannou a mnohostrannou. Převažujícím typem je dvoustranná pomoc, která představuje až 93 % veškeré čínské pomoci vnějšímu světu (Kitano 2016: 105). Tuto pomoc dárcovská země poskytuje přímo druhé zemi. Čína poskytuje významnou část rozvojové pomoci hlavně africkým státům, jako například během období 2000 až 2015, kdy investovala do Etiopie (\$3.7 miliard), Zimbabwe (\$3.6 miliard), Cameroon (\$3.4 miliard) a dalších (AidData 2017). Mnohostranná pomoc je poskytována prostřednictvím regionálních a subregionálních mezinárodních mezivládních a nevládních organizací a konferencí. Jsou to například specializované agentury OSN (např. UNDP), Světová banka, společně s Asijskou rozvojovou bankou a Africkou rozvojovou bankou, WTO, Organizace pro výživu a zemědělství, Světový potravinový program, Program ochrany

životního prostředí, WHO a Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO). Tento typ pomoci se v posledních letech výrazně zvýšil, ale jeho podíl zůstává na 7 % (Kitano 2016: 105).

Čínskou rozvojovou pomoc poté můžeme rozdělit na ekonomickou, technickou a humanitární. Převážná část čínské pomoci je ekonomická. Lze ji podmíněně rozdělit na finanční a materiální pomoc. Mezi hlavní typy finanční pomoci patří granty, bezúročné a nízkouročné půjčky a komerční půjčky. K oficiální pomoci patří jen první tři, jelikož komerční půjčky se považují za pomoc v širším smyslu (The State Council 2011). Typy pomoci jsou zaměřeny na různé typy projektů za odlišných omezujících podmínek. Granty poskytuje vláda bezúplatně, zpravidla ne více než 1 milion dolarů, i když v některých případech vyšší moci může velikost grantů dosáhnout několika desítek milionů dolarů (Mardashev 2011: 101). Prostředky čínské rozvojové pomoci poskytované státům jako grantová pomoc se většinou používají na pomoc vládě přijímající země při budování projektů sociálního zabezpečení. Směřují se na výstavbu nemocnic, škol, levného bydlení, zásobování vodou a dalších malých a středních sociálních programů (Davies – Edinger 2008: 15). Proveditelnost přidělení příspěvků stanoví Ministerstvo financí ve spolupráci s CIDCA, Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem obchodu a o dotacích rozhoduje Státní rada. V dubnu 2011 vydala čínská státní rada svou první bílou knihu o zahraniční pomoci. Podle této zprávy bylo přibližně 40 % čínské pomoci financováno prostřednictvím grantů (The State Council 2011). Podle čínských úředníků mají granty udělené vládou ČLR například do afrických států tendenci být vypláceny v naturálních prostřednictvím různých projektů. To je považováno za vhodnější, vzhledem k historii kontinentu s výplatami hotovosti tradičními dárci. Navíc někteří mají pocit, že věcná pomoc je lepší, protože neutralizuje možnost korupce (Davies – Edinger 2008: 11). Čína například poskytla grantovou pomoc do Ghany na školení vládních úředníků a vojenskou pomoc, v Zambii zahrnovala grantová podpora kancelářské vybavení a webový tiskový stroj, Zimbabwe obdrželo zemědělskou techniku a zavlažovací zařízení (Davies – Edinger 2008: 11). Kromě toho je bezplatná pomoc poskytována také v rámci technické spolupráce, při které jsou bezplatně poskytovány materiální dodávky při mimořádných událostech při

humanitární katastrofě (přírodní katastrofy, katastrofy způsobené člověkem, vnitřní konflikty, epidemie), ke školení personálu atd.

Bezúročné půjčky poskytuje také vláda. Na rozdíl od grantů se jedná o návratnou formu pomoci. Spolu s granty zůstaly po mnoho let bezúročné půjčky hlavním typem finanční pomoci. Jejich objem zpravidla nepřesahuje 50 milionů juanů (5–7 milionů \$) (Mardashev 2011: 101). Postup rozhodování o přidělování vládních půjček je přibližně stejný jako u grantů. Půjčky jsou poskytovány pouze prostřednictvím dvoustranných kanálů. Bezúročné půjčky se zpravidla používají k realizaci velkých občanských projektů, zejména na budování veřejné infrastruktury a provádění programů veřejného blaha v přijímajících zemích (výstavba silnic, mostů, elektráren, kancelářských budov atd.) (The State Council 2011). Obvykle se poskytují, když přijímající země chtějí vybudovat projekt „na klíč“. Bezúročné půjčky se obvykle vydávají na období 20 let: 5 let pro použití, 5 let jako dodatečná doba pro dodatečné období a 10 let pro splacení úvěru (Rudyak 2020: 7). Od poloviny 90. let se poskytování bezúročných půjček výrazně snížilo. Je to způsobeno tím, že ne všechny přijímající země, obvykle nejméně rozvinuté země, jsou schopny vládní půjčky splácet (Mardashev 2011: 101). Proto jsou v této době bezúročné půjčky poskytovány rozvojovým zemím jen s poměrně dobrými ekonomickými podmínkami a vyžaduje to zvláštní rozhodnutí státní rady.

Nízkoúrokové (zvýhodněné) půjčky se začaly přidělovat v roce 1995, když byla za tímto účelem vytvořena čínská EXIM Banka a peněžní fondy (The State Council 2011). Jedná se o poskytování pomoci vládním agenturám (obvykle Ministerstvu financí) na základě mezivládních dohod a musí být schváleny CIDCA. Zvýhodněné půjčky, stejně jako bezúročné půjčky, jsou splatné a jsou poskytovány pouze solventním zemím. Celkový objem nízkoúrokových půjček činí v průměru 50 milionů USD (Mardashev 2011: 101). Tento typ pomoci byl určen na podporu projektů na pomoc spolupracujícím čínským a zahraničním malým a středním podnikům. Čínská vláda obvykle musí splatit většinu (obvykle 85 %), nikoli však celkové náklady projektů. Zbývajících 15 % nákladů nese vláda přijímajících zemí (Mardashev 2011: 101). Zvýhodněné půjčky bývají poskytovány většinou na velké infrastrukturní projekty a jsou silně zaměřeny na ziskovost projektů. Tyto půjčky jsou přidělovány zejména na programy v oblasti zvyšování ekonomické a sociální efektivity výroby, na výstavbu

středních a velkých infrastrukturních zařízení, jakož i na poskytování vybavení, elektrických výrobků, údržby a dalšího hmotného zboží přijímajícím zemím (Davies – Edinger 2008: 17). Tyto půjčky obvykle mají odkladnou lhůtu nejméně dva roky a splátky se mohou natáhnout na 10 nebo dokonce 20 let., tj. půjčky jsou střednědobé a dlouhodobé. Lhůta pro splacení půjčky je obvykle 5–7 let, lze ji však prodloužit (Rudyak 2020: 7). Aby Státní rada ČLR schválila projekt, musí ho předtím posoudit a zhodnotit EXIM Bank, schválit návrh s Ministerstvem financí, Ministerstvem obchodu a Ministerstvem zahraničních věcí. Výhodou zvýhodněných půjček je, že jsou poskytovány zpravidla za podmínek koncesních smluv, proto se často označují jako koncesní půjčky.

Za pojmem koncesní smlouvy a koncesní půjčky se skrývají situace, kdy příjemci čínských koncesních půjček provádějí výstavbu zařízení (silnice a železnice, mosty, tunele, vodní elektrárny atd.), kdy po určitou dobu, například po dobu 25–35 let, jsou práva na provozování těchto zařízení převedena za účelem vrácení půjček s nízkým úrokem, včetně úroků z nich a zisku (Mardashev 2011: 101). Po uplynutí stanoveného období jsou všechna práva k objektům převedena čínskou stranou na vlády přijímajících zemí nebo jimi pověřené organizace. Tento typ půjček může financovat pouze větší projekty (minimální velikost 20 milionů RMB, nebo přibližně 2,4 milionu USD), které zahrnují značné využití čínského zboží (alespoň 50 %) a služeb (tj. Čínské stavební firmy jako dodavatele) (Mardashev 2011: 101). Jako příklad si můžeme uvést stavbu jedné z vodních elektráren v Myanmaru.

Kromě půjček s nízkým úrokem poskytuje EXIM Bank a také některé další čínské banky komerční půjčky, včetně zvýhodněných (The State Council 2011). Půjčky se vydávají prodejcům na vývoz, kupujícím na dovoz, dodavatelům projektů a investorům na operace (převzetí nebo sloučení) atd. Půjčky se provádějí přímo nebo prostřednictvím zvláštních fondů. Například prostřednictvím Fondu investiční spolupráce Čína-ASEAN (zakladatelem je EXIM Bank společně s čínskými a zahraničními investory, objem fondů je 10 miliard dolarů, velikost půjček je 50–150 milionů dolarů) (China-Africa Development Fund nedatováno). Na investování v zahraničí se podílí také řada dalších finančních institucí. Jedná se o China International Trade and Investment Corporation a China Investment Corporation.

Materiální pomoc je komoditním vyjádřením finanční pomoci. Tento způsob pomoci se objevil ještě v padesátých a šedesátých letech. Prostředky přidělené přijímajícím zemím jsou použity na nákup základního zboží. Čína poskytuje vybavení nezbytné pro život a výrobu, zejména lékařské vybavení a přístroje, kontrolní a měřicí přístroje, dopravní prostředky, papírnictví, jídlo, přičemž na sebe vezme nezbytnou údržbu zařízení (The State Council 2011). Většina nákupů se uskutečňuje na domácím trhu, tj. od čínských výrobců (The State Council 2011). Nicméně existují situace, kdy dochází k nákupům na zahraničních trzích, jako například v případě potravinové pomoci pro Somálsko v roce 2011. Materiální pomoc může být doplněna převodem finančních prostředků (granty). Pomoc je poskytována přímo (prostřednictvím dvoustranných kanálů) a prostřednictvím mezinárodních organizací (prostřednictvím mnohostranných kanálů) samostatně, ale častěji v rámci humanitární pomoci (Mardashev 2011: 102).

Kromě ekonomické pomoci od 80. let je poskytována technická pomoc. Technická pomoc je poskytována v rámci technické a hospodářské spolupráce a může být poskytována prostřednictvím dvoustranných a mnohostranných kanálů (UNDP, WTO, ICAO atd.). Jedná se zejména o školení, rekvalifikace a další vzdělávání místních specialistů ve vzdělávacích institucích v ČLR a přijímajících zemích (Davies – Edinger 2008: 11).

Na oficiálních stránkách nejsou k dispozici žádné finanční údaje o výši poskytované pomoci, avšak je uvedeno, že «[d]o konce roku 2009 Čína uspořádala více než 4 000 školení různých typů pro rozvojové země, kterých se zúčastnilo přibližně 120 000 lidí» (The State Council 2011). Projekty jsou realizované pomocí speciálních fondů zřízených čínskou vládou, například Afrického fondu pro rozvoj lidských zdrojů. Mezinárodní studenti získávají stipendia od čínské vlády, učitelé a lektori jsou vysíláni do zahraničí v různých specializacích, zřizují se školící střediska, která jsou vybavena vzdělávacím zařízením a příslušnou literaturou a dalšími materiály (The State Council 2011). Například v roce 2006 Čína poskytla Etiopii pomoc v rozsahu 12 milionů dolarů na otevření vysoké školy odborného vzdělávání, jejímž cílem bylo zlepšit kvalitu rozvoje etiopského jazyka (Davies – Edinger 2008: 11). Od roku 2004 se v zahraničí začaly vytvářet Konfuciovy instituty, třídy a čínská kulturní centra. Činnost těchto institucí je zaměřena na popularizaci čínského jazyka, literatury, kultury a umění a vytváření pozitivního obrazu Číny v myslích místního obyvatelstva (Marda-

shev 2011: 102). V rámci technické pomoci dochází k přenosu technických norem, vzorku, know-how, technologie atd. v oblasti zemědělství, textilní výroby a ochrany životního prostředí. Vyvíjí se forma přenesených technologií, kdy jsou do přijímajících zemí vysíláni odborníci z čínských společností, které dodávají stroje a zařízení, a potom školí a pomáhají místním odborníkům (Mardashev 2011: 102). V rámci fóra o spolupráci mezi Čínou a Afrikou jsou výhody sdílení znalostí a dovedností uznávány jako přínosné jak pro Afričany, tak pro Číňany (Davies – Edinger 2008: 11).

Techničtí specialisté poskytují pomoc při přípravě návrhů národních plánů a programů pro sociálně-ekonomický (zejména zemědělský) rozvoj, příslušných zákonů, organizování a pořádání konferencí, seminářů, kulatých stolů, výstav, veletrhů a dalších aktivit (The State Council 2011). V obou případech je ekonomická a technická pomoc poskytována zpravidla Čínou prostřednictvím realizace konkrétních projektů, nikoli programů pomoci.

Důležitým typem čínské pomoci je humanitární pomoc. Je to finanční nebo materiální nevratná pomoc poskytovaná v naléhavých případech. Záchrané týmy a lékaři jsou vysíláni do oblastí katastrof. Nouzová humanitární pomoc je poskytována zemím bez ohledu na úroveň jejich rozvoje a režimu v případě mimořádných událostí v důsledku:

- přírodní katastrofy (sucha, mrazy, zemětřesení, záplavy, sesuvy půdy, sněžení, tsunami, tajfuny, tropické bouře, tornáda, hurikány, zamoření kobyilkami, poruchy plodin atd.);
- katastrofy způsobené člověkem (nehody v průmyslových podnicích a energetických zařízeních atd.);
- epidemie, infekční choroby (například ptačí a prasečí chřipka);
- ozbrojené konflikty (místní střety a občanské války).

Dalším typem čínské pomoci rozvojovým zemím je zrušení části dluhu na dokončených vládních půjčkách, které Čína poskytla přijímajícím zemím. Takový typ pomoci Peking využívá k rozvoji a udržování úzkých vztahů hlavně v afrických státech. Odpuštění čínského dluhu se většinou uskuteční zrušením bezúročných půjček a v menší míře odepsáním zvýhodněných půjček (Davies – Edinger 2008: 12). V roce 2006 na summitu v Pekingu bývalý prezident Chu Ťin-tchao oznámil, že Čína zruší

všechny bezúročné vládní půjčky, které dluží nejchudší a nejméně rozvinuté africké země s diplomatickými vztahy s Čínou (Jacoby 2007: 34). Během své cesty po osmi zemích do Afriky počátkem roku 2007 navštívil Chu Ťin-tchao Mosambik a oznámil zrušení celého dluhu Mosambiku vůči Číně, celkem se jednalo o 20 milionů dolarů (Davies – Edinger 2008: 12).

8. ZÁVĚR

Hlavním výzkumným cílem této bakalářské práce byla analýza systému poskytování čínské pomoci rozvojovým státům a zkoumání institucí, které k tomu přispívají. Rozvojová spolupráce je efektivním způsobem pro realizaci zahraničněpolitických zájmů dárcovských zemí. Jako zkoumající země byla vybrána Čínská lidová republika. Jak bylo zjištěno, Čína se neřídí tradičním přístupem a její zkušenosti v oblasti rozvojové pomoci zůstávají jedinečným globálním fenoménem. Při zkoumání vývoje čínského systému poskytování pomoci vyšlo najevo, že historie Číny jako dárcce sahá více než půl století zpět. Během této doby prošel pekingský přístup k pomoci významnými přeměnami a transformacemi. Navíc se k tomu ještě změnily ekonomické příležitosti Číny. V rámci reformování procesu řízení zahraniční politiky v roce 2018 vznikla první bilaterální rozvojová agentura CIDCA. Vzhledem k výsledkům, ke kterým autorka v této práci dospěla, na skutečnou realizaci projektů pomoci měla CIDCA jen malý vliv. K hlavním úkolům nové agentury mimo jiné patří formulace a koordinace projektů zahraniční pomoci a hodnocení výsledků projektů. Tyto funkce CIDCA převzala od MOFCOM, které bylo před rokem 2018 považováno za hlavní rozvojovou instituci v ČLR. MOFCOM proto nyní odpovídá hlavně za přípravu, realizaci a dohled projektů pro rozvoj, i když se taktéž podílí na jejich formulaci. K dalším důležitým institucím pro rozvojovou pomoc patří MOFA, které určuje strategický kurz ČLR a snaží se odůvodnit politickou účelnost projektů, a MOF, který je spolu s DOF odpovědný za správu rozpočtu. Z finanční stránky kromě MOF k rozvojové pomoci přispívá Čínská lidová banka a EXIM bank. Všechny tyto instituce a agentury spadají přímo pod vedení Státní rady ČLR. Ke koordinaci pomoci jsou zapojena různá oddělení a agentury podle konkrétních tematických oblastí (např. průzkum, řízení nebo provádění vzdělávacích programů), jedná se například o DFA, AIECO, CICETE a další. Do implementace projektů rozvojové pomoci prostřednictvím výběrového řízení jsou většinou zapojené státní společnosti, například CHINCA, CNADC, CHTC. Tyto společnosti pracují na základě smlouvy a jejich povinnosti se občas liší. Na poskytování pomoci rozvojovým zemím se taktéž podílí čínské velvyslanectví, rezortní ministerstva, místní oddělení a další.

Problémem naplnění výzkumného cíle této práce bylo jen částečné sdílení a omezená transparentnost údajů o poskytování rozvojové pomoci Čínou. Státní rada ČLR v letech 2011 a 2014 zveřejnila dvě bílé knihy o čínské zahraniční pomoci se systematickým uváděním základních údajů, které se staly referenčními dokumenty pro pozorování a analýzu. Toto však nestačilo k plné analýze. Autorka této práce považuje za potřebné zlepšit mechanismus zveřejňování informací a komunikaci mezi místními a mezinárodními komunitami.

Vzhledem ke srovnání systémů poskytování pomoci do roku 2018 a po roce 2018 autorka této práce dospěla k výsledku, že restrukturalizace systému, která by měla sjednotit administrativní pravomoce a zlepšit koordinace, zatím naopak ještě více zkomplikovala proces poskytování pomoci. Jednou z příčin by mohla být skutečnost, že CIDCA má status agentury, proto je podřízena ostatním institucím, což omezuje její možnou implementaci. Během analýzy současného systému čínské zahraniční pomoci se navíc objevily i další problémy. Například neúčast Číny na mezinárodních rozvojových konferencích, omezení komunikace s místními komunitami, nedostatek počtu zaměstnanců, kteří se účastní procesu poskytování pomoci, neexistence systému hodnocení pomoci, konkurence a soupeření rozvojových agentur o vliv a další. Je zřejmé, že po uplynutí tří let, které proběhly od vzniku CIDCA, je příliš brzo na vyvozování konkrétních závěrů o její práci. Nicméně aby mohla Čína dále podporovat mezinárodní vliv své zahraniční pomoci, musí nově založená agentura výše uvedeným otázkám věnovat dostatečnou pozornost.

Na druhou stranu je však autorka přesvědčená, že změny, které provázely vznik CIDCA, ukazují, že rozvojová pomoc je v popředí agendy čínských politiků. To znamená, že systému poskytování pomoci rozvojovým státům se věnuje více a více pozornosti, a to nejen ze strany čínských vůdců, ale taktéž ze strany mezinárodního společenství. Založení CIDCA lze považovat za počáteční krok čínského úsilí o reformu zahraniční pomoci, avšak aby nová agentura mohla plnit své zamýšlené funkce, bude časem zapotřebí dalších opatření a kroků. Pro autorku bude velice zajímavé zjistit, nakolik může agentura v dohledné budoucnosti splnit své naděje a vylepšit dnešní velmi složitý systém poskytování rozvojové pomoci. Toto zatím

zůstává otázkou a mohlo by to být zajímavým tématem pro další výzkumy o čínské rozvojové pomoci.

10. SEZNAM LITERATURY

- AidData (2017). *China's Global Development Footprint* (<https://www.aiddata.org/china-official-finance>, 7.4.2021).
- Asian development bank (2020). *Asian Development Bank and the People's Republic of China: Fact Sheet* (<https://www.adb.org/publications/peoples-republic-china-fact-sheet>, 6.3.2021).
- Bank of China (2012). *Bank of China Introduction* (https://www.boc.cn/en/aboutboc/ab1/200809/t20080901_1601737.html, 3.3.2021).
- Bijan, Z. (2005). 'China's 'Peaceful Rise' to Great-power Status. *Foreign Affairs* 84 (5), s.18–24.
- Bin, S. (2015). *China's Trade Development Strategy and Trade Policy Reforms Overivew and Prospect* (Tianjin: The Institute of International Economics).
- Brautigam, D. (2010). *The Dragon's Gift: The Real Story of China in Africa* (Oxford: Oxford University Press).
- CHINCA (nedatováno). *About CHINCA* (<https://www.chinca.org/EN>, 24.3.2021).
- CICETE (nedatováno). *Work Focus* (<http://www.cicete.org.cn/article/english/About-CICETE/article5.shtml>, 2.4.2021).
- CIDCA (2018). *What we do* (http://en.cidca.gov.cn/2018-08/01/c_259525.htm, 28.3.2021).
- CNADC (2014). *Introduction* (<https://www.cnadc.com.cn/en/index.jhtml>, 24.3.2021).
- Cheng, C (2019). The Logic Behind China's Foreign Aid Agency. *Carnegie-Tsinghua Center for Global Policy* (https://carnegieendowment.org/files/09-26-18_Cheng_China_Development.pdf, 2.3.2021).
- Chin', G. — Frolik M. (2010). Novye donory sodejstvija mezhdunarodnomu razvitiju — novye partnerstva dlja razvitija. Kitaj. *Vestnik mezhdunarodnyh organizacij* No 2, s. 142–158.
- Committee for Development Policy (2021). List of Least Developed Countries. *United Nations* (https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/lde_list.pdf, 4.2.2021).
- Davies M. — Edinger H. a kol (2008). *How China delivers development assistance to Africa* (Stellenbosch: Matieland).

Degterev, D. (2013). Rossijskaja Federacija kak novyj mezhdunarodnyj donor: dilemmy identichnosti. *Vestnik mezhdunarodnyh organizacij* 2, s. 69—85.

G-Nexid (2017). *Export-Import Bank of China* (<https://gnexid.com/export-import-bank-of-china/>, 4.4.2021).

General Assembly - Twenty fifth session (1970). *Resolutions adopted on the reports of the second committee* (<https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/348/91/IMG/NR034891.pdf?OpenElement>, 4.2.2021).

Grimm, S. — Rank, R. A kol (2011). *Transparency of Chinese Aid: An analysis of the published information on Chinese external financial flows* (Stellenbosch: Centre for Chinese Studies).

Haibing, Zh. (2017). The Development and Transformation of China's Foreign Aid. *CSIS* (<https://www.csis.org/development-and-transformation-chinas-foreign-aid>, 3.4.2021).

He, W. (2010). China's Aid to Africa: Views on Chinese Aid and Trade in Africa. In: Sörensen, J. S., *Challenging the Aid Paradigm: Western Currents and Asian Alternatives* (London: Palgrave Macmillan), s. 138—165.

IHECC (nedatováno). *International Health Exchange and Cooperation Centre, National Health Commission, P.R. China (IHECC)* (<http://www.brhth.com/wjw/wz/pages/center.html>, 4.4.2021).

Investopedia (2019). *Top 25 Developed and Developing Countries* (<https://www.investopedia.com/updates/top-developing-countries/>, 2.3.2021).

JETRO (nedatováno). *The Role of China's Financial Institutions* (https://www.ide.go.jp/English/Data/Africa_file/Manualreport/cia_11.html, 25.3.2021).

JICA (2021). *Annual Report 2020* (<https://www.jica.go.jp/english/publications/reports/annual/2020/index.html>, 7.3.2021).

Jacoby, U. (2007). Getting Together. The new partnership between China and Africa for aid and trade. *Finance and Development* 44 (2), s. 34—35.

Jiabao, W. - podle překladu Rudyak M. (2010). Xi Jinping made important instructions for deepening cooperation between the east and the west and designated assistance. *The National People's Congress of the People's Republic of China* (<http://www.npc.gov.cn>, 8.4.2021).

Kapicy, L. (2013). *Inostrannaja pomoshh'* (Moskva: MGIMO).

- Kitano, N. (2016). *Estimating China's Foreign Aid II: 2014 Update* (Tokyo: JICA Research Institute).
- Kobayashi, T. (2008). Evaluations of China's Aid Policy. *JBICI Institute* (http://www.jbic.go.jp/en/research/report/working-paper/pdf/wp27_e.pdf, 2.3.2021).
- Lancaster, C. (2007). The Chinese Aid System. *CENTER FOR GLOBAL DEVELOPMENT* (https://www.cgdev.org/sites/default/files/13953_file_Chinese_aid.pdf, 13.11.2020).
- Li, X. (2008). *Chinese Foreign Aid to Africa* (<http://www.iprcc.org.cn/ppt/2008-05-13/1210662570.pdf>, 3.3.2021).
- Lum, T. — Fisher. H. A kol. (2009). China's Foreign Aid Activities in Africa, Latin America, and Southeast Asia. *Congressional Research Service* (<https://fas.org/sgp/crs/row/R40361.pdf>, 13.11.2020).
- Lynch, L. — Andersen, Sh. A kol (2020). China's Foreign Aid. *Center for global development* (<https://www.cgdev.org/sites/default/files/chinas-foreign-aid-primer-recipient-countries-donors-and-aid-providers.pdf>, 19.3.2021).
- MOFA of the People's Republic of China (2014a). *Main Responsibilities of the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China* (https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zyzz_663306/, 23.3.2021).
- MOFA of the People's Republic of China (2014b). *The Department of Finance* (https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zzjg_663340/cws_665320/, 23.3.2021).
- MOFA of the People's republic of China (2015). *Xi Jinping Delivers Speech at High-level Roundtable on South-South Cooperation, Expounding on Cooperation Initiatives on South-South Cooperation in the New Era and Stressing to Uplift South-South Cooperation Cause to a New High* (https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/xjpdmgjxgswbcxlhgcl70znlfh/t1302399.shtml, 20.11.2020).
- Mardashev, A. (2011). Kitayskaya model' pomoshchi mezhdunarodnomu razvitiyu. *Inostrannaya pomoshch i razvitiye* 6, s. 96–106.
- Meibo, H. - podle překladu Mardashev (nedatováno). *China's aid to the outside world: current state and trends* (<http://www.xuexi.la/lunwen/Economics/1330.html>, 12.2.2021).
- OECD (2016). *Development Co-operation of the People's Republic of China* (<https://www.oecd.org/china/chinas-development-co-operation.htm>, 24.3.2021).

OECD (2020a). *Net ODA* (<https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm>, 5.11.2020).

OECD (2020b). *DAC List of ODA Recipients* (<http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/daclist.htm>, 5.11.2020).

Parameswaran, P. (2015). Cambodia Suspends China Dam Project to Silence Opposition. *The Diplomat* (<https://thediplomat.com/2015/02/cambodia-suspends-china-dam-project-to-silence-opposition/>, 25.3.2021).

Rudyak, M. (2019). The Ins and Outs of China's International Development Agency. *Carnegie* (<https://carnegieendowment.org/2019/09/03/ins-and-outs-of-china-s-international-development-agency-pub-79739>, 12.3.2021).

Rudyak, M. (2020). *Who is Who in the Chinese Lending Institutional Landscape* (Německo: urgewald).

Smith, K. (2011). Motivations of Foreign Aid. *GRIN Verlag* (<https://www.grin.com/document/411972>, 3.3. 2021).

Sun, Y. (2019). One year on, the role of the China International Development Cooperation Administration remains cloudy. *Brookings* (<https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2019/04/30/one-year-on-the-role-of-the-china-international-development-cooperation-administration-remains-cloudy/>, 24.3.2021).

The Export-Import bank of China (2019). *White paper on green finance and social responsibility* (Beijing: Head Office of the Export-Import Bank of China).

The State Council (2011). China's Foreign Aid. *english.gov.cn* (http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/09/09/content_281474986284620.htm, 10.4.2021).

The State council (2014). *Ministry of Finance of the People's Republic of China* (http://english.www.gov.cn/state_council/2014/09/09/content_281474986284115.htm, 23.3.2021).

The selected works of Deng Xiaoping (2013). *Emancipate the Mind, Seek Truth From Facts and Unite As One In Looking to the Future* (<https://dengxiaopingworks.wordpress.com/2013/02/25/emancipate-the-mind-seek-truth-from-facts-and-unite-as-one-in-looking-to-the-future/>, 3.3.2021).

- UNDP (2019). *Brief on the governance system of China's foreign assistance* (<https://www.cn.undp.org/content/china/en/home/library/south-south-cooperation/issue-brief---governance-system-of-china-s-foreign-assistance.html>, 25.3.2021).
- Williams, V. (2020). Foreign aid. *Encyclopedia Britannica* (<https://www.britannica.com/topic/foreign-aid>, 4.3.2021).
- Xi, J. (2015). The speech of the Chinese president Xi Jinping at the South-South Cooperation Roundtable Meeting at the United National Headquarters in New York on the 26th. *MOFA of the Peoples Republic of China* (https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/xjpdmgjxgsfwbcxlhgcl70znxlfh/t1302399.shtml, 12.2.2021).
- Xiaoyun, L. (2008). *China's Foreign Aid and Aid to Africa: overview* (<http://aaun.edu.au/wp-content/uploads/2019/08/AAUN-China-Aid-to-Africa.pdf>, 15.2.2021).
- Yong, W. (2018). Založení Národní agentury pro mezinárodní rozvoj. *people.cn* (<http://lianghui.people.com.cn/2018npc/n1/2018/0313/c418468-29865075.html>, 26.3.2021).
- Zhang, D. (2018). China's new aid agency. *Lowy institute* (<https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/china-s-new-aid-agency>, 23.3.2021).
- Zhang, D. — Smith, G. (2017). China's foreign aid system: structure, agencies, and identities. *Third World Quarterly* Vol. 38, No. 10, s. 2330–2346.

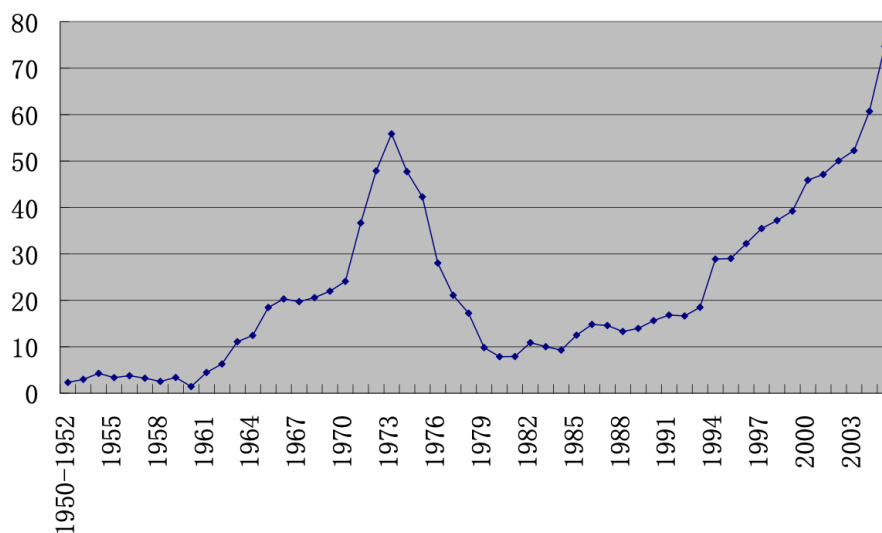
11. RESUMÉ

This bachelor thesis deals with Chinese development aid. The aim of this work was to analyze the current system of providing Chinese development aid and compare it with the system before 2018, i.e. before the establishment of the first Chinese specialized agency CIDCA. During the examination process, it turned out that more than 20 ministries and agencies contributed to the aid delivery system. Each of them has its own purpose and function, but somewhere these roles are confused. Because of this, there are often conflicts between ministries. Also during the analysis of the past and current aid delivery system, other problems emerged, for instance the complexity of assessing the volume of aid or the division of responsibilities. In my work I tried to find some solution to these problems.

12. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Vývoj čínské zahraniční pomoci od roku 1950 do roku 2003

1. Trend of China's foreign Aid (RMB)

Zdroj: Xiaoyun, L. (2008). *Chinese Foreign Aid to Africa* (<http://www.iprcc.org.cn/ppt/2008-05-13/1210662570.pdf>, 3.3.2021).

Příloha č. 2: System poskytování čínské rozvojové pomoci před rokem 2018 a po roce 2018

		System před rokem 2018	System od roku 2018
	Vymezování směru rozvojové pomoci	Komunistická strana ČLR	Komunistická strana ČLR
	Určování částky státního rozpočtu pro rozvojovou pomoc	Státní rada ČLR	Státní rada ČLR
FORMULACE PROJEKTU	Vypracování návrhu projektu	MOFCOM (DFA)/ partnerská země, MOFA	CIDCA/ partnerská země
	Zdůvodňování politické účelnosti pomoci	MOFCOM, MOFA	CIDCA
	studie proveditelnosti a ověřování	MOFCOM (DFA), ambasáda, projekční instituce, poradenské firmy	CIDCA, ambasáda, projekční instituce, poradenské firmy
	Vypracování dokumentů	MOFCOM	CIDCA
	Schvalovací odbavení	MOFCOM, MOFA, MOF	CIDCA, MOFCOM, MOFA, MOF
	mezivládní jednání a uzavírání dohod	MOFCOM (AIECO), MOFA, ambasáda, partnerské země	CIDCA, ambasáda, partnerské země
	Komunikace s přijímající zemi	MOFCOM, MOFA, ambasáda, partnerské země	CIDCA, ambasáda, partnerské země
PLANOVÁNÍ A PŘÍPRAVA PROJEKTŮ	Výběr prováděcích společností	MOFCOM (AIECO)	MOFCOM (AIECO)

	Řízení rozpočtu a přidělování finančních prostředků	MOF (DOF), MOFCOM	MOF (DOF), MOFCOM
	Podepsání prováděcích dohod	MOFCOM (AIECO), partnerské země	MOFCOM (AIECO), partnerské země
	Podepsání smluv	MOFCOM (AIECO), prováděcí subjekty	MOFCOM (AIECO), prováděcí subjekty
	Konsolidace designu, implementačních schémat	MOFCOM (AIECO), prováděcí subjekty	MOFCOM (AIECO), prováděcí subjekty
REALIZACE PROJEKTU A DOHLED	Inaugurace	MOFCOM (AIECO), ambasáda, prováděcí subjekty	MOFCOM (AIECO), ambasáda, prováděcí subjekty
	Implementace (spolupráce podle smlouvy) - alokace fondu - Pravidelné hlášení pokroku - Podpora - Komunikace	MOFCOM (AIECO), ambasáda, prováděcí subjekty	MOFCOM (AIECO), ambasáda, prováděcí subjekty
	Řízení rizik a řešení problémů ad-hoc	MOFCOM (AIECO), ambasada, DOIEC, DOF, prováděcí subjekty	MOFCOM (AIECO), CIDCA, ambasada, DOIEC, DOF, prováděcí subjekty
	Sledování a vyhodnocování	MOFCOM (AIECO), DFA, ambasáda, poradenské firmy	MOFCOM (AIECO), DFA, ambasáda, poradenské firmy
	Statistický výkaz	MOF (DOF)	MOF (DOF)

	Dokončení a předání projektu	MOFCOM (AIECO), ambasáda, prováděcí subjekty, partnerské země	MOFCOM (AIECO), ambasáda, prováděcí subjekty, partnerské země
EX-POST MANAGEMENT	Dlouhodobá údržba a podpora	MOFCOM (AIECO), ambasáda, partnerské země, prováděcí subjekty	MOFCOM (AIECO), ambasáda, partnerské země, prováděcí subjekty
	Záruka kvality	MOFCOM (AIECO), ambasáda, prováděcí subjekty, pojišťovny	MOFCOM (AIECO), ambasáda, prováděcí subjekty, pojišťovny
	Ex-post hodnocení	MOFCOM, poradenské firmy	CIDCA, poradenské firmy
	Auditování	MOFCOM (AIECO), poradenské firmy	CIDCA, MOFCOM (AIECO), poradenské firmy
	Organizace mezinárodních výměn a spolupráci	MOFCOM (CICETE), ambasáda, partnerské země	CIDCA, ambasáda, partnerské země
MEZIREZORTNÍ KOORDINACE		MOFA	MOFCOM (DOIEC)

Zdroj: Autorka na základě zdrojů uvedených v této kapitole.